

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הדרך של איז'ביצא היא בעצם הפסיכולוגיה של החסידות. כל ההתבוננות המעמיקה של בעל מי השלוח וממשיכי דרכו היא בעצם כניסה לדקויות הנפש, ברבדי הלא־מודע העמוקים ביותר, מתוך רגישות וגאונות, שיסודן אהבת ישראל עצומה משולבת עם יראת־שמים מבהילה, שילוב שמוביל ל"דאגה בלב איש" ביחס לכל יהודי והתמסרות לפענח, להסביר ואף להצדיק את כל מעשיו וכל מה שעובר עליו בחייו.

[מתוך השיעור 'הפסיכולוגיה של החסידות']

ויחי תשפ"ו

24 סברא, קרא, הלכה 'ציוץ' מורחב

התבוננות באופני
הסקת ההלכה מהתורה

26 הסיפור החסידי

ואתן אדם תחתיך
רבי חיים שמואל מחענטשין

28 מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
התמודדות עם חרדות,
היקף ההפצה והוספת שם

29

פֿאַדזשן דִּילֶדִי

בְּצֻלוֹתַי וּבְכַעוֹתַי

רָזִי וְלִמָּד אוֹתָנוּ עַל נְשֵׁי סוּגֵי אוֹיֵב
וּבְאַלּוֹ פְּלִי נֶשֶׁק צָרִיךְ לְהִלָּחֵם בָּהֶם

04 מפתח תיקון הנפש

נקודה מעובדת
הזיקה הפנימית בין בטול
ואמירת תודה

05 מזמור לתודה

אירוע הודיה בהדסה עין-כרם
עבודת ההודיה בנפש

12 הפסיכולוגיה של החסידות

שיעור מיום הילולת בעל 'מי השלוח'
מהותה של חסידות איז'ביצא

17 "חכלילי עינים מיין"

מגיד דבריו ליעקב לפרשת ויחי
עבודת התפלה
מתוך התבוננות שמחה

העלון מופק ע"י עמותת

אוהבים להיות יהודים.

לקבלת השיעורים במייל

ולהצטרפות לצוות המפיצים:

itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל

מתווה עיצוב: דעה צא אביחיל

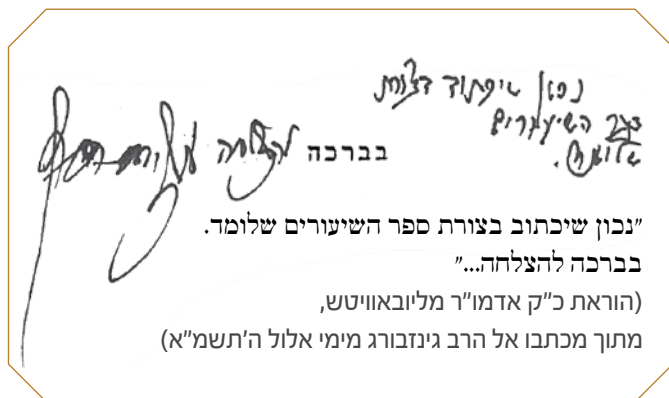
עיצוב: ענבל ציק

מערכת: הרב יוסף פלאי,

בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-

זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווח

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.
ארבעה שיעורים בגליון שלפניכם: שיעור **מאירוע ההודיה** בהדסה עין-כרם, שיעור על שיטת חסידות **איז'ביצא**, ביאור תורה של **הרב המגיד** לפרשת ויחי וציוץ מורחב על דרכי **הסקת ההלכה מהתורה**.

השיעור הראשון – **מזמור לתודה** – הוא שיעור **מאירוע הודיה מרגש** שהתקיים בשבוע שעבר בבית הרפואה הדסה עין-כרם בהשתתפות תורמת הכליה והצוות הרפואי ובו העמיק הרב **בעבודת ההודיה בנפש**, על מובניה השונים, ועל הקשר בינה לבין רביעיית המושגים **בטול-ענוה-הכנעה-שפלות**. שיעור **היוצא מן הלב ונכנס אל הלב**.

מוזמנים להאזין להסכת **רואים נפלאות** שאי"ה יעסוק בשיעור הזה, בבית המדרש **נשמתא** ביוטיוב ובספוטיפיי או בקול הלשון (036171111 ללחוץ * ואז # ואז 322212 ואז #).
 בשיעור השני – **הפסיכולוגיה של החסידות** – שיעור קצר ומתוק שנמסר בשבת שעברה, **יום ההילולא של בעל 'מי השלוח'**, הסביר הרב בקצרה ובחריפות [איז'ביצאית אופיינית] את מהותה של **תורת איז'ביצא כפסיכולוגיה החסידית**, כחלק מהמבנה הכללי של החסידות, יסודות בתורת איז'ביצא וגם את ה'סדר' בתלמידיו ממשיכי דרכו של רבי מרדכי יוסף ליינר מאיז'ביצא.

השיעור השלישי – **"חכלילי עינים מיין"** – הוא לימוד מתוך **'מגיד דבריו ליעקב'** על פרשת ויחי [כאשר תחת הלימוד הקבוע ב'מאור עינים' לרבי נחום מטשרנוביל, בו נפקד מקומה של פרשת ויחי, לימד הרב מתורת רבו, הרב המגיד ממעזריטש] ובו התבארה **עבודת התפלה מתוך התבוננות שמחה**.

את חלק השיעורים חותם הציוץ המורחב – **סברא, קרא, הלכה** – המתבונן באופני **הסקת ההלכה מהתורה שבכתב** ומקביל את דרכי הלימוד לשלישיה היסודית בתורה מורנו הבעל שם טוב – **הכנעה-הבדלה-המתקה**.

בדברי הרב באירוע ההודיה, יחד עם דבריהם המרתקים של שאר המשתתפים בפאנל, תוכלו לצפות באתר **הקהילתי** שלנו – יחד עם עוד שלל הודעות, עדכונים וכתבות – בכתובת derechaim.info

שבת שלום ומבורך
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת שמות הבעל"ט:

"ך' יומי – יחזקאל פרקים לה'מא; **משנה – אבות** פרק ד.

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

מפתח תיקון הנפש

- הישות הנפרדת שלי).
- גם מושג ההודיה בלשון הקדש כולל משמעויות שונות:
- ראשית, הודיה על הטובה שזכיתי לקבל, ששייכת בעיקר לתחום הרגש (כלל המדות הטובות).
- יש גם הודאה על האמת, היכולת להכיר בטעויות שלי ובצדקת הזולת, מתוך התבוננות שכלית לא־משוחדת, הפתוחה לשמוע טיעונים אחרים ולהשתכנע מהם.
- בעומק, הודאה על האמת כוללת את עצם ההכרה במוגבלות השכל האנושי, המאפשרת להודות על האמת במה שמעל השכל – האמת שבאמונה.
- גם היכולת להודות על חטאי, כמו וידוי של בעל־תשובה, כלולה בתכונות ההודאה (שצריכה להתבטא בעיקר בתחום המעשי – "מודה ועוזב יָרָחם").
- והנה, בין משמעויות ההודיה וגווני הבטול יש קשרים עמוקים, היוצרים שינוי כללי בכל קומות הנפש – העל־מודע (הכתר), השכל (מושכל), הרגש (מורגש) והמעשה (המוטבע):
- בטול הוא הודאה באמת האמונה שלמעלה מטעם ודעת – ה' הוא הכל ו"אין עוד מלבדו"!
- ענוה מתבטאת ביכולת להודות על האמת בדברי הזולת, נכונות (ואפילו רצון) לומר – 'אתה צודק, אני טעיתי'!
- הכרת הטוב גורמת להכנעה, כאשר "עבד לזה לאיש מלוה" – 'אתה היטבת עמי, ואני אסיר־תודה המחויב לך לנצח'!
- שפלות מבוססת על הודאת האדם בחטאיו, המובילה להכרה בחסרונות המוטבעים באישיותו (הכרה שעושה אותו כלי לרחמי ה', המאפשרים לו לחזור בתשובה ולתקן את דרכיו).

לפי ספרי המוסר הכרת הטוב היא המדה הטובה הראשונה, שהיא הבסיס לכל שאר המדות הטובות. מנגד, כפיות טובה היא המדה הנפשית הגרועה ביותר, המקור לכל המדות הרעות. לעומת זאת, החסידות מלמדת שיסוד כל חוליי הנפש הוא הרגשת־הישות וכל עבודת ה' – רפואת הנפש האמתית – מיוסדת על בטול־עצמי. מי צודק?

בעומק, שתי ההגדרות עולות בקנה אחד: גאוה היא המחסום העיקרי להכרת תודה, משום שהאדם מרגיש ש'הכל מגיע לי' ונרתע מתחושת התלות בזולת. הכרת הטוב תלויה בענוה, המכירה בהזדקקות לזולת ובכך ש'לא חייבים לי שום דבר', וככל שהכרת הטוב מעמיקה היא גם מבססת בנפש את בטול הישות.

בעומק, תכונת הבטול מופיעה בנפש בארבעה גוונים עיקריים – בטול, ענוה, הכנעה ושפלות:

- בטול הוא חווית התאיינות לפני האי־סוף, "כולא קמיה כלא חשיב", המתבטאת גם בהכרה שכל מעשי הטובים הם בעצם מעשי ה'.
- ענוה היא הכרה שלמרות כל המעלות בהן חנן אותי ה' אין לי עדיפות על הזולת, ואדרבא – עלי להתמסר אליו, להיטיב לו ולהכיר במעלותיו עלי.
- הכנעה היא הכרה במי ובמה שנמצא מעלי – ה' יתברך, תורת אמת, צדיקי אמת, וכל מי שעלי ללמוד ממנו – תוך היכולת לכופף עצמי תחתיו.
- שפלות היא הכרה בחסרונות, בחטאים ובריחוק הקיומי שלי מה' (מעצם תחושת

שיעור

אירוע הודיה בהדסה עין־כרם

מזמור לתודה

קיצור מהלך השיעור

באירוע מרגש של הכרת־הטוב בבית הרפואה הדסה עין כרם - בהשתתפות תורמת הכליה, המנכ"ל והרב של המרכז הרפואי הדסה, ראש המערך הלבבי ואנשיו, ראש צוות ההשתלות וצוות הנפרולוגיה שטפל וממשיך לטפל, הרבנית הבר מארגון מתנת חיים ועוד הרבה אנשים טובים ויקרים - נתן הרב הסבר מעמיק על מהותה וסגולתה של עבודת ההודיה בנפש.

דווקא כשאנחנו מעלים על נס את הטובות שה' עשה עמנו - מודים לו ולשליחיו הטובים על כל החסדים, וגם מרגישים את ההצלחה במעשה ידינו - עלינו לבסס בנפש את הענוה שלנו. השיעור מחבר בין ארבעה מובנים של הודיה - הודאה על האמונה שלמעלה מטעם ודעת, הודאה על האמת (מתוך נכונות להכיר בטעות), הודיה על הטובה והודאה־יודי על חטא - לארבעת המושגים בטול־ענוה־הכנעה־שפלות. שיעור מרגש ומאלף על אמירת תודה מכל הלב.

אחרי הלימוד נמליץ להכנס לאתר החדשות־הקהילתי שלנו derechaim.info ולצפות באירוע כולו, כולל דבריהם המיוחדים של שאר המשתתפים.

תודות לכולם

ערב טוב לכולם, אני שמח מאד לראות את כולם פה:

הרב קליין שליט"א, רב המרכז הרפואי הדסה, שיושב לידי, ועזר לנו מאד בכל התהליך מתחלה ועד סוף.

כל הצוות הרפואי הנמצא כאן, ששמענו את כל השבחים עליו - צוות לעילא ולעילא, מהנסיון. שמענו מפרופסור אמיר שלא רצו לנתח אותי במקומות חשובים בארץ, עד שהגענו למקום הכי טוב - כאן בהדסה - לידים הכי

טובות וללב הכי פתוח ואוהב.

כמובן, הארגון מתנת חיים, שיוזם, מלווה ועוזר בכל שלב. השם "מתנת חיים" אומר שהחיים הם מתנת חנם מאת הבורא יתברך, ושעלינו להדמות אליו (מצות "והלכת בדרכיו"^א) ולתת מחיינו לזולתנו.

וברור שהתודה הראשונה־הראשונה היא לבעלת הכליה השוכנת כעת בקרבי... כמדומני שכבר אמרתי שתרומת כליה הופכת את התורם

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. ה' טבת תשפ"ו - הדסה עין כרם.

א דברים כח, ט; סהמ"צ לרמב"ם מ"ע ח.

ושמחה הולכות יחד – מי שאומר תודה בלב שלם הוא האדם השמח באמת. בזכות התודה שלו, שהוא יודע להודות (כהוראת האות **דלת** – דע לומר תודה¹), הוא זוכה לשמחת חיים.

בלשון הקבלה, השמחה היא בינה, אמא, והתודה היא ספירת ההוד. ספירת ההוד היא הענף של הבינה, של השמחה. על הקשר ביניהן כתוב בזהר ש"בינה עד הוד אתפשטת"² – שהשמחה מתפשטת עד להודיה, עד לספירת ההוד. כלומר, יש קשר ממש הדוק בין הודיה ושמחה, שיוצא במפורש מהפרק הזה – "מזמור לתודה... עבדו את הוי' בשמחה"³.

"השלך על הוי' יהבך"

אם כבר אנחנו מדברים על תודה וספירת ההוד, בלשון הקבלה, קודם כל נשים לב שהמלים הוד ולהודות הן לא מאותו שרש בעברית. הוד – כמו בביטוי "הוד והדר"⁴ – הוא שרש אחד, הוד. להודות בא משרש אחר – ידה. הפירוש הפשוט של שרש ידה הוא לידות, להשליך, כמו בפסוק "ידו אבן בי"ט ועוד כמה וכמה פסוקים בתנ"ך⁵.

ה פלקט וחוברת **אמת למד פיר**, וכמבואר בכ"מ. ראה **הנפש פ"ב; הזמן הפנימי** מאמר "הסוד שבהוד".

1 ע"פ הקדמת תקו"ז, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד; ע"ח שכ"ט (הנסירה) פ"ח.

2 נוהגים לא להסתפק ב'תודה' אלא לומר 'תודה רבה'. **הרבה** (בגימטריא **אור**) של 'תודה רבה' ממשיכה מהבינה אהבה רבה (ראה מאמר ד"ה "לכן אמור" ש"פ וארא תשי"ח) ושמחה עד ההוד, להיות **בד** (ענף) **התורה** ("תורת אמך") אותיות **תודה רבה. תודה רבה** ועוד **שמחה** עולה 975, **אהבה** פעמים **בטחון**. כשעושים הכאה פרטית של כל תבה במלים **תודה רבה** (**ת** פעמים 1 פעמים **ד** פעמים **ה** ועוד **ר** פעמים **ב** פעמים **ה**) מקבלים 50000, מאה פעמים **פרו ורבו**, חמש פעמים 100 (ברכות) ברבוע (בכל אמירת תודה רבה).

ח תהלים כא, ו; צו, ו; קד, א; קיא, ג; איוב מ, י; דה"א טז, כז. ט איכה ג, נג.

י ירמיה נ, יד; ישעיה יא, ח; זכריה ב, ד.

ברגע שמישהו תורם למישהו כליה - הוא הופך להיות אח שלו, אחות שלו, בפועל ממש. אם כן, אני אומר מקרב לב תודה רבה לאחותי החדשה

והנתרם לאחים. הכליות בקבלה נקראות "אחוונא"⁶, שני אחים, אח ואחות. לכן, ברגע שמישהו תורם למישהו כליה – הוא הופך להיות אח שלו, אחות שלו, בפועל ממש. אם כן, אני אומר מקרב לב תודה רבה לאחותי החדשה, אחותי אצילת הרוח, שהאצילה מתוך עצמה אבר מגופה למען הצלת בן עמה. שה' יתברך יברך אותה ואת כל בני משפחתה בכל טוב סלה.

סגולות התודה

הנושא של הערב הוא תודה, "מזמור לתודה" – פרק ק בתהלים, שעכשיו אמרנו כולנו יחד עם הרב קליין. בספר תהלים יש 150 פרקים, וזהו הפרק המאה. יש מנהג מהבעל שם טוב שכל שנה בחיים קוראים את הפרק לפי המספר של יום הולדת הבא⁷. כלומר, כשאדם מגיע לגיל 99 ונכנס לשנת ה-100 שלו – הוא מתחיל לומר את הפרק הזה, ואומר אותו במשך כל ימות השנה, עד יום הולדת מאה. אם כן, אמירת תודה – תוכן הפרק הזה – היא סגולה להגיע לפחות לגיל 100. אם מישהו יבוא ויאמר – אדם זקן... רק לומר תודה! זו הסגולה, לומר תודה לכולם, תודה על האמונה, תודה על התקוה, תודה על המסירות. שנזכה, שכולנו נזכה לעלות בקדש מיום ליום (המסר של חג החנוכה⁸, שאנו יוצאים ממנו), להמשיך לחיות חיים שמחים ופוריים – בגיל 100 מתחילים את הקריירה...

יש משהו מאד יפה בפרק הזה. הפרק מתחיל מתודה, "מזמור לתודה", ומיד ממשיך הפסוק השני – "עבדו את הוי' בשמחה". רואים שתודה

ב ראה שבת כ, א וברש"י; זהר ח"ג רנו, א; פ"ח שער הלולב פ"א; **רפואה שלמה** ביאור ב.

ג הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רסה.

ד ראה שבת כא, ב: "יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך".

תוך כדי שאני מוסר את עצמי בידים הטובות של רופאים מומחים ודואגים, אכפתיים, וכבר מודה להם, אני צריך להשליך את כל יהבי ותקותי על ה'

ה', באמונה, בתקוה, ברצינות (שנקראת תמימות), צריך להיות "תמים עם הוי'" (תמימות היא כנות, sincerity באנגלית). עלי להכיר שיש מנהיג לבירה זו¹, הכל בהשגחה פרטית, ואני צריך להשליך את כל יהבי על הקב"ה. יש עוד פירוש² שפרש **יהב** הוא מלשון נתינה, אדם צריך לזכות, לתת את הדעת³, על כל מה שה' נתן לו עד עכשיו – ומתוך כך להיות בטוח שהוא ימשיך לתת לו, לספק לו, את כל צרכיו.

כאשר אשליך את יהבי על ה' יתקיים המשך הביטוי, "והוא יכלכלך". כתוב בחסידות⁴ ש"הוא יכלכלך" פירושו שהוא יעשה ריבוי כלים בהם תוכל להכיל את האור, הברכה והשפע שלו. לפי פשוט, "והוא יכלכלך" היינו "והוא ישא את המשא שלך" (כמו בפסוק "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך"⁵). אבל, היות ש"יכלכלך" היינו כל-כל, כל-כלי, מפרשים שהוא יעשה עבורך ריבוי כלים להכיל את השפע שלו. ולענינו, מה הם ריבוי הכלים? כל הרופאים הטובים. כולנו אחים ורעים, "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק"⁶, ועל ידי החיבור שלנו, שיתוף הפעולה שלנו, ה' עושה הרבה כלים להכיל את הברכה שלו. אני עושה גם פעולות בדרך הטבע – התורה מצוה לנו "ורפא ירפא"⁷ מכאן שנתנה דשות לרופא לרפאות⁸, שעל מצוה בתורה, כך הרבי תמיד הסביר, שעל

מה הקשר? למה להודות הוא לשון להשליך? יש לומר שאני צריך להודות תוך כדי קיום הפסוק "השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך"⁹. תוך כדי שאני מוסר את עצמי בידים הטובות של רופאים מומחים ודואגים, אכפתיים, וכבר מודה להם, אני צריך להשליך את כל יהבי ותקותי על ה'.

שמענו קודם מד"ר חלאילה שתי מלים חשובות, אמונה ותקוה. נאמר מיד רמז, שמסתמא

כבר אמרת¹⁰: **אמונה-תקוה** בגימטריא **תריג**, הן כוללות את כל התורה כולה, **תריג** מצוות. כתוב¹¹ ש-**תריג** מצוות הן כנגד **רמח** אברים ו-**ששה** גידים של האדם, כל האדם הוא **תריג**, והמספר הזה הוא **אמונה** ועוד **תקוה**. ועוד רמז: תחלת התורה היא "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" – "**את**" היא כאילו מלה מיותרת, אבל היא ר"ת **אמונה-תקוה**, זהו הדבר הראשון שצריך – עם אמונה ותקוה ה' בורא-מבריא שמים וארץ (רפואת הנפש ורפואת הגוף).

נתבונן במלים "השלך על הוי' יהבך". מה פירוש "יהבך"? חז"ל מפרשים ש"יהבך" היינו המשא שלך, כל הדאגות שלך. צריך להשליך הכל על ה' – לא לדאוג, ללכת תמים עם

יא תהלים נה, כג בפסוק "השלך על הוי' יהבך והוא יכלכלך" יש תופעות מספריות מופלאות (כך שהוא 'מועמד' טוב לעשר הגימטריאות שעמן נקבל פני משיח...): המלה "**יהבך**" - המופיעה פעם יחידה בתנ"ך - שוה 37 (סוד ה-**יחידה** שבנפש). "**השלך על הוי'**" עולה 481, 13 פעמים "**יהבך**", ועם "**יהבך**" כבר עולה 14 פעמים "**יהבך**" - ממוצע כל אות 14 האותיות "**השלך על הוי' יהבך**"! המלים הבאות, "**והוא יכלכלך**", עולות 148, 4 פעמים "**יהבך**", כך שהכל עולה **חי** פעמים "**יהבך**" (666, לו במשולש), בחלוקה גם לר"ת העולים 111, ג"פ "**יהבך**", ושאר האותיות, העולות 555, 15 פעמים "**יהבך**" (אם מחברים אות שלישיית בכל מלה מקבלים 74 פעמים "**יהבך**")!

יב שיעור 'לשתול אמונה ותקוה' - נדפס בגליון נשא תשפ"ה.

יג זהר ח"א קע. ב.

יד ע"פ בראשית רבה לט, א.

טו ראה פירושו השני של הרד"ק עה"פ.

טז גם נתינת הדעת היא פירוש ב"יהבך", מלשון "הבה נא" - לשון הכנה והזמנה, נתינת דעת.

יז ראה תנ"ח ויחי ד"ה "בן פורת יוסף" פי"ג; יהל אור על תהלים מ, ה. ד"ה "ולא זכר" תרפ"ח.

יח מלכים א, ח. כז.

יט רש"י, אבן עזרא ורד"ק עה"פ.

כ ישעיה מא, ו.

כא שמות כא, יט.

כב ברכות ס, א.

האמת היא לומר 'האמת אתך – לא כמו שאני אמרתי'. זו הודאה על האמת עם שכל, שעליה אמר הרמב"ם "קבל את האמת ממי שאמרה"^{כז}.

אבל יש הודיה על האמת שהיא אמונה, להודות במשהו שלמעלה מטעם ודעת. יש עיקרי אמונה, ויש בתוך האדם אפילו גנים של אמונה, שהמדענים עוד לא גילו, וכשאדם שומע דבר שמעורר אצלו, מהדהד אצלו, את האמונה שלו – הוא מודה בדבר שהוא מאמין בו, הגם שהוא לא יכול לתפוס אותו בשכל. זו הודאה

על האמת בבחינת אמונה. כלומר, יש להודות על האמת המובנת ויש להודות על האמת הבלתי-מובנת, הנתפסת רק אמונה, אבל שתיהן הודאה על האמת. במושגי הספירות, ההודאה על האמת המובנת היא הודאה של ההוד לבניה (המקור של ההוד, כנ"ל) וההודאה על האמת הבלתי-מובנת היא הודאה על האמת של האמונה – האמונה בה', האמונה בתורה וכו' – היא הודאה על האמת של החכמה, שבספר התניא כתוב^{כח} שבחכמה של הנפש האלקית, חכמה שאיננה שכל במובן הרגיל, שוכנת ומתגלה האמונה של היהודי.

יש עוד משמעות שלישית של הודאה – להודות על חטא, הודאה לשון וידוי, כמו בביטוי "רשע תן תודה". הפסוק של הודאה על חטא הוא "ומודה ועוזב ירחם"^{כט}. מי שמודה שעשה משהו לא בסדר ועוזב אותו, עוזב את החטא שלו – עיקר התשובה^ל – הוא "ירחם", ה' ירחם עליו.

כז הקדמת שמונה פרקים לרמב"ם והלכות קדוש החדש ספ"ז.

כח פ"ח.

כט משלי כח, יג.

ל תניא אגה"ת פ"א.

ה' אומר שאני צריך להגיע לד"ר חלילה, שהוא השליח הנאמן של הקב"ה. והוא מודע לכך, הוא מדבר על אמונה ותקוה - זו כבר ישועה, הלואי שכולם ידברו על אמונה ותקוה

החולה לחפש את הרופא הכי מומחה במקצוע ולסמוך עליו^{כג} – אבל תוך כדי כך כל הבטחון, כל ה"השלך", צריך להיות על ה'. ה' אומר שאני צריך להגיע לד"ר חלילה, שהוא השליח הנאמן של הקב"ה. והוא מודע לכך, הוא מדבר על אמונה ותקוה – זו כבר ישועה, הלואי שכולם ידברו על אמונה ותקוה.

פירושי ההודיה

כתוב^{כד} שבמלה הודיה, להודות – השונה מ"הוד מלכות", שהוא ענין ושרש בפני עצמו, כנ"ל – יש שלשה פירושים, שלש משמעויות,

שבלועזית כל אחת מהן היא מלה אחרת לגמרי: משמעות אחת היא להודות על הטוב, לומר תודה – הכרת הטוב. יש מצוה וחיוב להודות על הטוב שעושים אתך^{כה} – גם על הטובה שה' עושה אתנו וגם על הטובה שאנשים עושים אתנו. משמעות נוספת היא להודות על האמת. אני חושב ככה ומישהו אחר חושב אחרת, ואני 'עושה חושבים' ומתברר שהוא צודק ואני לא, אני טעיתי. אדם ענו – כמו שנסביר תכף – מיד מרים ידים, לאו דווקא בגשמיות, בפנימיות, ומודה ש'האמת אתך'. הדוגמה היא לשון חז"ל "מודים חכמים לרבי מאיר"^{כו} – היתה לנו דעה מסוימת, ואנחנו מודים שהאמת אתך.

בהודאה על האמת עצמה יש שתי מדרגות: יש להודות על האמת בשכל – עיינתי בסוגיא, הבנתי שהצדק אתך, לא כמו שחשבתי, לא כמו שאמרתי, לא כמו שכתבתי בספר. הודאה על

כג ראה אג"ק ח"י אגרת בתתקצט; ח"כ אגרת ז'תקלב; חכ"ד אגרת ט'עדר. ובכ"ת.

כד ראה ספר הנפש פי"ב.

כה ראה רמב"ן לדברים כג, ז. חובת הלבבות ריש שער עבודת האלקים (ריבוי מקורות נלקטו בספרים הכרת הטוב לר"י שוורץ, הכרת הטוב כהלכה לר"ד היימן ועוד).

כו ביצה לא, ב; גיטין פ, ב.

למושג ענוה יש כמה מלים נרדפות. נתבונן בארבע מילים עיקריות, שאפשר לסדר אותן מלמעלה למטה (כנגד המבנה הכי יסודי בקבלה, ארבע האותיות של שם הוי' ב"ה)^ד:

המושג הכי עליון של ענוה נקרא בטול – בטול ה'אני'. בטול הוא ההכרה ש'אני לא עשיתי כלום' – הכל ה' עשה – ובכלל אני בטל ביחס לה', "כולא קמיה כלא חשיב"^ה, אני אין ואפס. כל מה שעובר דרכי הוא לא אני – הלואי שאהיה צינור לאלקות, שיעברו דרכי דברים טובים, אבל אני 'גארנישט'. לתודעה הזו קוראים בטול.

המלה הבאה היא פשוט ענוה. יש הרבה הסברים מהי הענוה של משה רבינו, ואחד מהם הוא מה שאמרנו הרגע – הנכונות התמידית להודות על שגיאה. שגיאה היא כמו חטא, חסרון, אבל לא שעשיתי עבירה בפועל אלא שגיתי בתחום החשיבה (מתוך רצון להשיג את האמת). אם אני ענו אני תמיד מוכן ומזומן, כחלק מהמבנה הנפשי שלי, להודות ששגיתי. אני אפילו מחכה להזדמנות בה אוכל לומר 'אתה צודק, ולא אני'. זהו אחד הפירושים של המלה ענוה^ו.

המלה השלישית היא הכנעה. הכנעה קשורה להכרת הטוב. מדת ההכנעה בנפש מתבטאת בכך שאם משהו עשה אתי טובה – אוטומטית אני נכנע כלפיו. זו הכנעה טובה. אם אני לא נכנע –

תוך כדי שאני אומר לך תודה על הטובה שעשית עמי, אני גם צריך להודות על איזו אמת שיש בך, והודאה על האמת קשורה גם להודאה על חטא

כמו שאמרנו, כל משמעות כאן היא מלה אחרת באנגלית – thanks (הודיה על טוב), acknowledgement (הודאה על האמת) ו-confession (הודאה על חטא). כל מושג הוא ממש מלה בפני עצמה באנגלית, ומסתמא כך גם בשפות אחרות (יש לבדוק לגבי שפות שמיות). אבל בעברית, לשון הקדש, הכל נקרא להודות. כנראה שהכל תלוי אחד בשני: תוך כדי שאני אומר לך תודה על הטובה שעשית עמי, אני גם צריך להודות על איזו אמת שיש בך,

והודאה על האמת קשורה גם להודאה על חטא. חטא הוא חסרון^א ואני צריך להודות ולהתוודות שהיה לי, או אפילו עדיין יש לי, איזה חטא, איזה חסרון. הכל "הא בהא תליא", הכל תלוי אחד בשני.

ובדרך רמז: יש הודאה על האמת (בתחום המושכל, המודה לשכל וגם למה שמעל השכל), הודיה על הטובה (בתחום המורגש) והודאה וידוי על חטא (בתחום המוטבע, המעשה, כאשר העיקר הוא עזיבת החטא בפועל). הכל נכלל בבסיס של הודאה על חטא, ו"ת חטא-טובה-אמת"^ב.

בטול, ענוה, הכנעה, שפלות

נסביר את הענין קצת יותר לעומק בדרך החסידות:

הזכרנו קודם את המלה ענו. כתוב שאדם צריך לשאוף, להשתדל לרכוש לעצמו את מדת הענוה, שהיא הניצוץ של משה רבינו – ה"ענו מכל אדם"^ג – שיש בתוך כל אחד^ד.

לא רמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ב.

לב חטא טובה אמת משלימים ל"481 ("השלך על הוי", כנ"ל). ההשראה של 16 (4 ברבוע, 2 בחזקת 4), 13 פעמים 37 (המספר הראשוני ה"13).

לג במדבר יב, ג.

לד תניא פמ"ב.

לה סוד ה' ליראיו שכ"ב פרקים ד"ה; ביאורים למאמר "פרק בעבודת ה'" בספר לב לדעת ביאור א.

לו ע"פ זהר ח"א יא, ב.

לז יש גם ענוה שלילית, עליה נאמר "ענותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו וכו'" (גיטין נו, א). זו ענוה פסולה שמביאה לטעות חמורה – שגגה – בשיקול הדעת (כמפורש שם). ענוה זו נובעת מרוב חומרות ודקדוק בהלכה, ללא שום 'חוש' בהוראת-שעה – הוראה לצורך השעה – והיא ענוה של לומד תורה, "חיי עולם", ללא עבודת התפלה, "חיי שעה" (שבת י, א), ודוק.

בתניא שהיא הכלי לאמונה שלמעלה מהשכל, כנ"ל).

הודאה על האמת השכלית, שאני שגיתי ואתה צודק, היא הענוה, כפי שכבר הסברנו (גם בהודאה על האמת שמעל השכל יש בחינה של 'שגיתי' – שגיתי להחשיב את עצמי ל'יש', והרי איני יש כלל, אני 'גארנישט', בטל לגמרי למה שלמעלה מהשכל שלי בעצם, בטל לאין סוף ברוך הוא – באין סוף אין שום תפיסה, כמ"ש "לית מחשבה תפיסא בך כלל" (תנ"ך)).

אמירת תודה מכל הלב, הכרת הטוב, צריכה לבוא מתוך הכנעה, כנ"ל.

כדי להודות על חטא, לומר לה' 'חטאתי, עויתי, פשעתי, תעזור לי לחזור בתשובה' – "מודה ועֹזֵב יָרָחם" – אני צריך להיות במצב נפשי קיומי של שפלות, הכרה שאני באמת לא בסדר.

ולסיכום:

י	בטול	הודאה על האמת באמונה
ה	ענוה	הודאה על האמת בשכל
ו	הכנעה	הודיה על הטוב
ה	שפלות	הודאה על חטא

הודיה, אמונה ותמימות

יש ספר קטן שנקרא לוח "היום יום", ספר פתגמים חסידיים שליקט וסידר הרבי מליובאוויטש לפי תאריכי השנה, רובם ככולם מתוך כתבי חותנו, הרבי הריי"ק. בהשגחה פרטית נפלאה, פתגם "היום יום" של היום – ה' טבת – עוסק בדיוק בנושאים שדברנו עליהם. כתוב בו שכאשר משיח יגיע כולם יראו את המעלה של הודאה ותמימות. הוא מסביר שלשכל יש גבול, אבל להודאה, לאמונה, אין גבול. בלימוד השכלי נכללת גם הנכונות להודות בענוה על שגיאות, הודאה על האמת מתוך הבנה מחודשת, אבל דווקא בהודאה שלמעלה מהשכל – הודאה על האמת של האמונה – אין גבול.

אני לא אומר תודה מכל הלב, מבחינתי 'למה לומר תודה?!'. ברגע שעשית לי טובה – אתה האדון שלי בנקודה הזו, וכדי לומר תודה באמת אני חייב להרגיש כלפיך הכנעה בנפש. זו חויה של 'אסיר תודה'^{לח}, שהפסוק שממחיש אותה הוא "עבד לזה לאיש מלוה"^{לט} (העבד מרגיש הכנעה, תחושת עבדות, למי שעשה לו טובה והלווה לו סכום כסף).

המלה האחרונה היא שפלות. מתי האדם מרגיש שפלות? כשהוא מודה על חטא. כאשר אני מודה שעשיתי משהו ממש לא בסדר, אני חייב להרגיש שפלות בנפש. שפלות היא הרגשה ש'אני לא בסדר' – לא רק ששגיתי בשכל, אלא שחטאתי ממש^מ (וממילא אני נמצא בשפל המדרגה).

להודות מתוך ענוה

כל אחד מארבעת המושגים, השמות הנרדפים של הענוה, קשור למשמעות אחרת, מבטא משמעות אחרת, של ספירת ההוד. נחזור שוב בקיצור:

הודאה על האמת בבחינה שלמעלה מהשכל היא בטול. יש דבר שהוא בגדר אמונה, שאני לא מבין אותו, הוא מעל לתבונתי, אבל אני מודה שהוא אמת. למה? ככה לבי אומר לי, ככה הכליות היועצות^{מא} אומרות לי. כתוב^{מב} שהכליות – המדות נצח והוד – הן הודאה על אמת שלמעלה מהשכל שלי. בשביל ההודאה למה שלמעלה מהשכל אני צריך להיות במצב נפשי של בטול (הבטול הוא פנימיות החכמה, שמבואר

לח ראה גם התוועדות שמחת בית השואבה (בחלק שפורסם בגליון נח) השתא.

לט משלי כב, ז.

מ הקשר בין היכולת להודות על שגיאה בשכל (השייכות ל'ה עילאה) להודאה בחטא (השייכות ל'ה תתאה) – קשר בין הענוה והשפלות – הוא בסוד "הא [תתאה] בהא [עילאה] תליא".

מא ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא אגה"ק טו.

מב ראה לקו"ב על קונטרס ההתפעלות מהדו"ת אות כח (עמ' ע"א ע"ב).

דוד, "עבדו את הוי' בשמחה", לבטול (הרגשת ה'אין' שלי, שהוא שרש נשמתי – "אין מזל לישראל"^{מה}, כמו שמבאר הבעל שם טוב, להגיע ל"תכלית הידיעה שלא נדע [אלא רק נאמין]"^{מן}, ללכת עם ה' באמונה ובתמימות), ענוה (להודות על 'קוצר המשיג' שלי, לא השגתי לנכון אלא שגיתי), ושפלות (השפלות שלי היינו הכרת הנפילות שלי – גם הצדיק נופל, אך מיד קם בתשובה – "שבע יפול צדיק וקם"^{מז}) – "ובא לציון גואל"^{מח}.

יש פה כוס מים – נאמר לחיים לחיים, תודה רבה, תודה שמחה לכולם.

מה בעש"ט עה"ת לך אות כו ע"פ שבת קנו, א.
 מו בחינת עולם יג, לג.
 מז משלי כד, טז.
 מח ישעיה נט, כ.

הוא מקשר ומחבר שלשה מושגים שהמעלה המיוחדת שלהם תתגלה דווקא על ידי מלך המשיח: אמונה, תמימות והודאה. ראשי התיבות של אמונה-תמימות-הודאה הם **אתה**. המלה הכי חשובה-עוצמתית בתפלה, כמו שכתוב בספר התניא^{מד} – ביטוי של פניה ישירה אל ה'. שאר האותיות, חוץ מראשי התיבות (**אמונה-תמימות-הודאה**) שוות בגימטריא בדיוק **תריג** – הגימטריא של **אמונה-תקוה** כפי שהזכרנו קודם. עד כאן הדרוש שלנו הערב, שה' יתברך יעזור שנזכה לחיות את כל הדברים הטובים שהזכרנו – לומר תודה בהכנעה ובשמחה גם יחד (להיות **עבד שמח**, בגימטריא **משיח בן**

מד ראה תניא פמ"א. וראה הגהות מהרח"ו על זהר ח"ג קפד, א אות ג.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ תורם כליה הופך להיות אח ממש של הנתרם.
- ♦ אמירת תודה היא סגולה לאריכות ימים (התחלת קריירה בגיל 100...).
- ♦ בזכות אמירת תודה זוכים לשמחת חיים.
- ♦ אמירת 'תודה רבה' גורמת לשמחה רבה.
- ♦ תוך כדי הפעולות בדרך הטבע יש להשליך על ה' את כל הדאגות והחששות.
- ♦ החיבור של "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק" הוא הכלי לברכות ה'.
- ♦ באמונה ותקוה יש כח לרפואת הנפש ורפואה הגוף.
- ♦ יש באדם גנים של אמונה הגורמים לו להודות על דברים ש'מהדהים' לו את אמונתו הנסתרת.
- ♦ על האדם להודות על האמת במושכל, להודות על הטובה במורגש ולהודות על חטאיו במוטבע.
- ♦ הענו נכון תמיד להודות בטעותו ושמח בהזדמנות לעשות זאת.
- ♦ אמירת תודה היא מתוך הכנעה – "עבד לזה לאיש מלוה".
- ♦ הודאה על האמת שמעל השכל באה מתוך בטול, הודאה על האמת בשכל באה מתוך ענוה, הודיה על טובה באה מתוך הכנעה והודאה על חטא באה מתוך שפלות.
- ♦ עיסוק בתפלה ("חיי שעה") נותן 'חוש' בהוראת שעה ומציל משגיאות בשיקול הדעת של העוסק בדקדוקי הלכה בלבד.
- ♦ משיח יגלה את מעלתו של אמונה, הודיה ותמימות.

שיעור

מהותה של חסידות איז'ביצא

הפסיכולוגיה של החסידות

קיצור מהלך השיעור

בשבת שעברה, ז' טבת, חל יום ההילולא של בעל מי השלוח, רבי מרדכי־יוסף מאיז'ביצא זיע"א, שסלל דרך מיוחדת בחסידות. בשיעור הקצר שנתן הרב בשבת – שחלק נוסף ממנו יתפרסם אי"ה בשבוע הבא – מבואר ווארט חריף לפי דרכו, 'הברקה' יסודית על מקומה של חסידות איז'ביצא במבנה הכללי של החסידות ו'סדר' בממשיכי דרכו של בעל מי השלוח.

ביאת המשיח ותחית המתים

השבת – בין שאר הדברים – חל יום ההילולא של בעל מי השלוח, רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא. כמו שכולם יודעים, אחד היסודות העיקריים של איז'ביצא הוא שכאשר משיח יבוא יתגלה שאף יהודי לא חטא אף פעם^א. היסוד הזה מוסבר גם בחב"ד בטוב טעם ודעת – כבר אצל אדמו"ר האמצעי^ב, ויש בענין שיחה מאד חשובה של הרב^ג – אבל מי שעשה מהענין יסוד עיקרי בשיטת החסידות שלו הוא בעל מי השלוח. צריך לומר שאצלו זה לא ענין 'מקרי' – הגילוי שיהודי לא חטא מעולם לא קורה ב'דרך אגב' כשיבוא

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ז' טבת, שבת ויגש תשפ"ו – כפ"ח.

א ראה בתורות מי השלוח: בראשית עה"פ ו"יצו ה' אלקים; ריש פרשת ויגש; בחקתי עה"פ וזאבדתם בגוים; קהלת עה"פ "שמח בחור". ובכ"מ.

ב ראה גם שער הבחירה בשערי תשובה ותו"ח הנסמן לקמן הערה ל.

ג לקו"ש ח"ה לך לא.

משיח, אלא הוא גופא ביאת המשיח!^ד

ד **יהודי לא חטא מעולם** בגימטריא **רע**. היהודי הראשון הוא בכורו של יהודה (כפשט המושג יהודי, מזרע יהודה), עליו נאמר ויהי **ער** בכור יהודה **רע** בעיני הוי"ו (בראשית לח, ז). כלומר, הגילוי שיהודי לא חטא מעולם מתחיל מער – שרש משיח בן דוד (ראה שער הפסוקים וישב; שער הגלגולים הקדמה לו; היכל הברכה על בראשית לח, ה; ובאריכות בכ"מ בכתבי רבי צדוק הכהן מלובלין – לדוגמה צדקת הצדיק אות קכא; תקנת השבין אות י; פרי צדיק וישב ד) – שדווקא על חטאן, הוצאת זרע לבטלה, נאמר שלא חטא מעולם. הדבר מתאים לדרך איז'ביצא, 'חסידי יהודה' זרען, ועל אף שבעל מי השלוח נקרא **מרדכי־יוסף (מרדכי יוסף)**, הרי **יהודי** במספר קדמי (העולה **אדם** במספר קדמי) בגימטריא 156, **יוסף** (ומרדכי הוא מזרע רחל, 'איש ימיני', אך הוא גם 'איש יהודי'). כל הביטוי **יהודי לא חטא מעולם** במספר קדמי עולה 1085, **לא (אל)** פעמים **יהודי**, אפילו יהודי הנוהג כלא־יהודי – גם הוא לא חטא מעולם!

את **יה** האותיות של הביטוי **יהודי לא חטא מעולם** אפשר לכתוב כמשולש:

י
ה ו
ד י ל
א ח ט א
מ ע ו ל

הפנות הן **מים** ושאר האותיות עולות ב"פ **מים** (הכל עולה

יש צדיקים שקמים "לחיי עולם", לימוד התורה, ויש צדיקים הנשלחים גם לגיהנם כדי לברר מהנשמות שם את רפח ניצוצין קדישין, שבסוד "חרפות", ובכך דווקא לעשות לו יתברך "דירה בתחתונים", בסוד "דראון עולם" (מלשון דירה)

קודם כל, יש לשים לב שהמלה "הגדול" רומזת למדת החסד, שנקראת גם מדת הגדולה^א – ב"יום הדין הגדול" הדין קשור דווקא למדת החסד. לכן, צריך להסביר את הכל בדרך החסידות, בסגנונו של בעל הנעם אלימלך, שמדובר כאן בשני סוגי צדיקים, "ועמך כלם צדיקים"^ב: יש צדיקים שקמים "לחיי עולם", לימוד התורה^ג, ויש צדיקים שעסוקים בעבודת הבירורים, הנשלחים גם לגיהנם כדי לברר מהנשמות שם את רפח ניצוצין קדישין, שבסוד "חרפות", ובכך דווקא לעשות לו יתברך "דירה בתחתונים"^ד, עד לתחתון שאין תחתון ממנו, שבסוד "לדראון עולם" (מלשון דירה).

ועוד יש לומר, בחריפות

איז'ביצאית (בבחינת "חרפות"^ה), שביום הדין הגדול דנים כביכול את 'הגדול' בעצמו, את ה' יתברך, "האל הגדול"^ו. אם יהודי לא חטא אף פעם, וגם לא מת אף פעם, אז איך יתכן שההנהגה של ה' עם היהודים לא היתה כמו שמתאים לאחד שאף פעם לא חטא?! הדין הוא

היסוד העיקרי הזה באיז'ביצא הוא ידוע ומפורסם, אבל לא כולם יודעים שהוא אומר^ז משהו דומה לכך גם בנוגע לשלב שאחרי ביאת המשיח – תחית המתים: כאשר משיח יבוא יתגלה שיהודי לא חטא אף פעם, וכאשר תהיה תחית המתים יתגלה שיהודי לא מת אף פעם. כשיקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" יתברר שנדרשת רק יקיצה מהשינה – "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו", כולם ישנו וכעת הם מתעוררים וקמים. אלו שני שלבים – קודם יתגלה שיהודי לא חטא ואחר כך יתגלה שיהודי לא מת (וכנראה הא בהא תליא, שהרי "אין מיתה בלא חטא"^ח).

יום הדין הגדול

אפשר לשאול שאלה על המשך התהליך הזה: כתוב שאחרי תחית המתים יהיה יום הדין הגדול^ט, וכסיום הפסוק "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו" – אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם". איך זה מסתדר עם הגילוי, כבר בביאת המשיח, שיהודי לא חטא אף פעם? על מה יש לדון אותו?!

מים ברו"ש, סוד "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נה, א), מי החסד, הגילוי שיהודי לא חטא מעולם. המשולש הפנימי הוא אותיות **יחט** (27) עשירית מכל הביטוי (270), מה שמחלק את הביטוי ל-3 בחזקת 3 ועוד 3 בחזקת 5, ודוק.

ה ראה פרי צדיק ל"ג בעומר ג.

ו ישעיה כו, יט.

ז דניאל יב, ב. בסיום אותו פרק (סיום ספר דניאל) נאמר "ואתה לך לקץ ותנוח [מנוחה: שינה בלבד] ותעמד לגרלך לקץ הימין" – "לקץ... לקץ" הם לשון יקיצה, כמו "יקיצו" (סה"כ כאן ג"פ אותיות **קץ** בצירוף אותיות **יו** ב"יקיצו" – רמז ל"דבר הוי" זה **הקץ** – ושתי אותיות **ל** ב"לקץ" הכפול, **לל ייו** היינו **כלי הוי**, שם **אלהים**, וד"ל).

ח שבת נה, א.

ט ע"פ מלאכי ג, כג. ראה בשער הגמול לרמב"ן, ובכ"מ.

י וראה גם במדרש שמואל שהובא בשער הגמול ש"בהכרח

יהיו כולם צדיקים, לפי שהוא יתברך חשב מחשבות לבלתי יידח ממנו נידח" (וכן לפי האברבנאל – מעייני הישועה, המעיין השמיני, סוף התמר הז' – יום הדין הגדול הוא יום העונש והנקמה לאומות העולם).

יא ע"פ דה"א כט, יא. ראה גם לקו"ת עקב יז, ד.

יב ישעיה ס, כא.

יג ראה שבת י, א.

יד תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

טו לפי זה דווקא חסידי איז'ביצא 'מתנדבים' להיות בבחינת "חרפות" ו"דראון עולם" (ורמז: כוונה האיז'ביצאית ל"אחד" – איז'ביצא-חרפות-דראון).

טז דברים י, יז (כתיב חסר): ירמיה לב, יח; דניאל ט, ד; נחמיה א, ה; ט, לב. וראה יומא סט, ב (נתבאר באריכות בשיעור ד' שבט – בח"ב שנדפס בגליון יתרו – תשפ"ה) שה' נקרא כך גם כאשר אין גילוי של "הגבור והנורא", ודוק.

תורת חב"ד היא ה'פילוסופיה' של החסידות - ההתבוננות באלקות כפי שהיא בפני עצמה

אלקות בחסידות עצמה:

פן האלקות בתורת הבעל שם טוב מתגלה, כמובן, בדרך חסידות חב"ד – הדרך שסלל אדמו"ר הזקן והמשיכו בה, כמעין המתגבה, כל רבותינו נשיאינו. תורת חב"ד היא ה'פילוסופיה של החסידות' – ההתבוננות באלקות כפי שהיא בפני עצמה, כשהמוחין של חב"ד

הם "מוחין בעצם"^{כג}, 'התבוננות בטהרתה', עוד לפני התלבשות-שייכות הדברים לנפש האדם ולמציאות החיצונית (כאשר הנפש והמציאות משמשים לכל לראש כמשלים הכרחיים כדי להבין את הנמשל האלקי^{כד}). כמובן, תכלית העבודה החב"דית היא עבודה שבלב מתוך אהבה ויראה^{כה} וקיום המצוות בפועל^{כז}, אך דרך ההתבוננות החב"דית, ב"דרך ארוכה וקצרה"^{כח}, עוברת לשם כך במוחין בעצם, הנבדלים מהרגש ומהמעשה.

פן הנשמות בתורת הבעל שם טוב מתגלה בדרך של איז'ביצא, שהיא בעצם הפסיכולוגיה של החסידות^{כט}. כל ההתבוננות המעמיקה של

על כך שנראה לעינינו שה' לא נהג עם היהודים מספיק במדת החסד, כפי שהיה ראוי להם! אכן, מן הסתם, בסיכומו של יום הדין – כשם שמתגלה שיהודי לא חטא אף פעם, יתגלה שבעומק גם הנהגת ה' היתה כולה טוב וחסד (כמבואר בהדגשה רבה בתניא באגרת הקדש "להשכילך בינה"^צ) – בינה היינו עולם הבא, "להשכילך" מה יתגלה בעולם הבא).

ורמז: "יום הדין הגדול" בגימטריא 173, "גל עיני [ואביטה נפלאות מתורתך]"^{צא} (כאשר רק אמצעי התיבות עולות גל ורוס"ת עולה עיני) העולה גם "אנכי הוי' אלהיך"^{צב}. ב"יום הדין הגדול" דנים ומגלים – באופן של "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" – שכל יהודי ראוי וזכאי ל"אנא נסיב מלכא"^{צג}, לקבל את גילוי העצמות של "אנכי הוי' אלהיך" (וביחס לשני סוגי הצדיקים הנ"ל, האחד זוכה בגלוי ל"חיי עולם" ואצל השני מתגלה שכל מה שעשה עשה כ"שלוחא דרחמנא"^{צד} לשם תיקון עולם במלכות שדי, וד"ל).

עולמות-נשמות-אלקות בחסידות

נוסיף כאן הקדמה חשובה, להבין את העניין של חסידות איז'ביצא, הדרך שסלל בעל מי השלוח והמשיכו צאצאיו ותלמידיו אחריו. מורנו הבעל שם טוב, מייסד החסידות, לימד^כ שבכל דבר יש שלש קומות – עולמות-נשמות-אלקות – ויש להתבונן בהן ולכוון אותן. לכן, מתבקש למצוא את שלש הקומות של עולמות-נשמות-

יז תניא אגה"ק יא (נלמד באריכות מכ"ב אדר תש"פ).

יח תהלים קיט, יח.

יט שמות כ, ב.

כ איכה רבה ג, ת. וראה ד"ה "ביום עשתי עשר יום" י"א ניסן תשל"א (קונטרס י"א ניסן תשמ"ט).

כא עפ"י יומא יט, א; קידושין כג, ב.

כב כש"ט (קה"ת) אות א. ראה סוד ה' ליראיו שער "עולמות, נשמות, אלהות".

כג ראה לדוגמה ד"ה "יהי בנסוע הארון" תרצ"ט פסקא המתחלת "הדוגמא מזה יובן למעלה". ובריבי מקומות בדא"ח.

כד ע"פ איוב יט, כו. ראה באורך במבוא הנפש.

כה תוכחת אדמו"ר האמצעי בהקדמת קונטרס ההתפעלות (כנגד מי שסבר אחרת, ויש לעסוק במושכלות אלויות ללא התפעלות הלב באהבה וביראה).

כו וראה בחריפות לוח "היום יום" כ"ג סיון ש"בכל אחד הנה"ב שלו היא לפי מהותו הפרטי", כולל "נפש בהמית חסידית" שמסיטה להשכלה על חשבון העבודה – "יש אשר מתעורר חשק גדול ללמוד חסידות או להתבונן היטב באיזה השכלה, ובאמת הנה זהו רק עצת היצר ומתחבולות נה"ב למנוע מעבודת התפלה וכדומה. ונקוט האי כללא בידך וזכור אותו תמיד, כי כל דבר המועיל או מביא לעבודה בפועל, הנה כל מניעה שתהי' לדבר זה – אפילו אם המניעה היא מדבר היותר נעלה – הוא רק מתחבולות של נה"ב".

כז שער ספר התניא, עפ"י עירובין נג ב (וראה מלכות ישראל ח"א מאמר "דרך ארוכה וקצרה").

כח כפי שנשמע מהראי"ה קוק – שהושפע מאד מדרך איז'ביצא, כדלקמן בפנים – שבחסידות איז'ביצא טמונים היסודות של הפסיכולוגיה המודרנית (ראה "אזכרה" ח"א מאמר "הרב" עם קעא).

התגלות האלקות במושכל, במורגש ובמוטבע (כנ"ל).

והקבלה נוספת: נתבאר פעמים רבות^{לד} שעד החסידות התורה עסקה בעיקר בתיקון אדם הראשון, ממורנו הבעל שם טוב ואילך התורה עברה לתיקון חוה (ולכן יש מעבר מתורה 'זכרית' לתורה 'נקבית' יותר), ותורתו של משיח תעסוק בתיקון הנחש. בתוך החסידות גופא, דרך חב"ד,

הפילוסופיה של החסידות, היא תיקון האדם (שבחוה); דרך איז'ביצא, הפסיכולוגיה של החסידות, היא תיקון חוה (שבחוה); והחסידות של משיח, הפיזיקה וכו' של החסידות, היא תיקון הנחש (שבחוה, היינו תיקון הזוהמא שהטיל הנחש בחוה^{לה}, שגרמה ללידת קין^{לו} וכו'), וד"ל.

שלשת התלמידים

בעל מי השלוח התחיל את דרכו העיקרית אצל רבי שמחה בונים מפשיסחא, ועד סוף ימיו ראה בו את רבו העיקרי (וכך 'התיר לעצמו' לפרוש מקוצק^{לז}). למדנו כמה פעמים^{לח} שלרבי שמחה בונים היו שלשה תלמידים עיקריים שהמשיכו אותו, המכוונים כנגד הספירות חסד, גבורה ותפארת – רבי יצחק מווארקי (איש החסד והמעשים הטובים), רבי מנחם מענדל מקוצק (איש הגבורה והדין התקיף) ורבי יצחק מאיר מגור (איש התורה, שהצהיר שכל הנהגתו

פן הנשמות בתורת הבעל שם טוב מתגלה בדרך של איז'ביצא, שהיא בעצם הפסיכולוגיה של החסידות

בעל מי השלוח וממשיכי דרכו היא בעצם כניסה לדקויות הנפש, ברבדי הלא-מודע העמוקים ביותר, מתוך רגישות וגאונות (שיסודן אהבת ישראל עצומה משולבת עם יראת-שמים מבהילה, שילוב שמוביל ל"דאגה בלב איש"^{כט} ביחס לכל יהודי והתמסרות לפענח, להסביר ואף להצדיק את כל מעשיו וכל מה שעובר עליו בחייו^ל). עם

כל העומק, המוחין של חסידות איז'ביצא הם בגדר "מוחין השייכים למדות", מוחין השייכים לתחום המורגש שבנפש (שהרי, בסופו של דבר, זו חסידות פולין).

פן העולמות בתורת הבעל שם טוב הוא הגילוי האחרון בסדר הדורות – תורת משיח, המחברת את התורה והמדע, הפיזיקה והפיזיולוגיה של החסידות, המחוללת "דירה בתחתונים" ממש. המוחין של החסידות הזו הם מוחין השייכים לתחום המוטבע שבנפש (מוחין של 'חסידות ארץ ישראל', שעניינה גילוי הטבע היהודי^{לא}, עד לחשיפת שרש המוטבע בכחות המוטבעים בעצם הנפש^{לב}).

ההשתלשלות הזו, התואמת גם את סדר הדורות, היא השתלשלות אור האצילות (של חסידות הבעל שם טוב) לבריאה (עולם השכל), ליצירה (עולם הרגש) ולעשיה (עולם המעשה) –

כט משלי יב, כה.

ל הפסיכולוגיה הלא-מתוקנת עוסקת בהצדקת פגמי הנפש וחטאיו של המטופל, במקום להכיר בחסרונות ולנסות לתקן אותם (ראה מבחר שיעורי התבוננות חכ"ד עמ' 67), והתיקון בקדושה הוא הצדקה הבאה מתוך בטול אמתי בפני ההשגחה הפרטית של ה', "נורא עליה על בני אדם" (תהלים סו, ה; וראה תנחומא וישב ד, וביאורו בתו"ח תלדות ד"ה ויתן לך" פ"י ואילך; ד"ה "באתי לגני" תשל"א ועוד).

לא חנה אריאל פרשת יתרו ל, א (וראה פרשת שלח טז, א). לב ראה המשך תערוב פצ"ג: חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 148; שיעורי א' שבט תשנ"ה וכ"ג כסלו תשע"ב. ובכ"מ.

לג ובהמשך למבואר לעיל, שלש המדרגות הן גם כנגד חיי עולם, "חרפות" ו"דראון עולם".

לד ראה לדוגמה מעין גנים ח"ה עמ' לא. לה שבת קמו, א.

לו ספרא דציניעותא ד בסופו. ובכ"מ.

לז וראה הקדמת בית יעקב, שם הוא מתואר כממשיכו הישיר של רבי שמחה בונים (כאשר כל תקופת קוצק מסוכמת שם ברמיזה במילים 'צער מערת עדולם').

לח ראה לדוגמה שיעורי כ"ה אד"ר תשע"ו וש"פ בראשית (נדרס בגליון נח) תשפ"ג (לדבר אל עצמנו).

היא תורה^{לט}). בדומה לכך למדנו לאחרונה^{לא} על שלשת התלמידים הגדולים שהמשיכו את הרב קוק (שהושפע מאד מדרכו של בעל מי השלוח ושל תלמידו רבי צדוק הכהן מלובלין^{לב}), המכוונים גם הם באותה צורה – בנו הרב צבי יהודה, הרב הנזיר והרב חרל"פ.

כמובן, את התופעה הזו אפשר למצוא אצל עוד מגדולי ישראל שסללו דרך חדשה בעבודת ה' – הדרך החדשה היא דעת חדשה, ומהדעת יוצאות שלש מדות הלב העיקריות, הנותנות פרשנויות וביטויים שונים לדעת המקורית. באותו אופן, אפשר לזהות שלשה ממשיכ־דרך לבעל מי השלוח – בנו, רבי יעקב בעל הבית יעקב ותלמידיו המובהקים רבי לייבל'ה אייגר מלובלין ורבי צדוק הכהן מלובלין. רבי מרדכי יוסף הוא בסוד "דעת המתפשט" (ומכאן ה"התפשטות" שלו, מושג יסודי בתורת^{לד}) ושלשת התלמידים

לט ראה שיעור כ"ה אדר תשע"ו פ"ג.

מ ראה שיעור י"ד אלול תשס"ז שביחס לשלשת אלו רבי מרדכי־יוסף הוא הרגל הרביעית, "פסיעה לבר", שכנגד המלכות, ודוק.

מא מוצאי ז' כסלו (נדפס בגליון וישלח) השתא.

מב ראה באריכות בספר שני כהנים גדולים (הרב ח"י הדרי), המסופר בשני המאורות (נחמני תשע"א) עמ' 32 ועוד.

מג בריבוי תורות. ראה לדוגמה מי השלוח ח"א נח ד"ה "אלה תולדות נח וכו'" וד"ה "ואתם שרצו בארץ ורבו בה"; תולדות ד"ה "ראה ריח בני"; תצוה ד"ה "ומלאת בו מלאת אבן" בסופו.

הם החג"ת שיוצאים ממנו:

רבי יעקב, הבן^{לז}, היה איש חסד בעצם – בעל הנהגה רכה ומסבירת פנים, בשונה מה'תקופות' (תקיפות בהגיה הפולנית של איז'ביצא־ראדזין) של אביו ושל בנו. רבי לייבל'ה אייגר היה 'קוצקער בעצם', חריף ותקיף, בדרך הגבורה של קוצק (ומקובל שעל אף שפרש מקוצק עם האיז'ביצער, לא היתה עליו קפידא משום שהקוצקער עצמו אמר לו שעליו לדבוק ברבי מרדכי יוסף, ובאופן מופלא גם יום ההילולא של הרבי מקוצק ושל רבי לייבל'ה הוא באותו יום, כ"ב שבט). רבי צדוק הכהן מלובלין, השקדן והעילוי בנגלה ובחסידות – שהתחבב בשל כך גם על בתי המדרש הליטאיים^{לה} – הוא, כמובן, 'עמוד התורה' בדרך של איז'ביצא^{לו}, ודוק היטב. ורמזו לסיום: שמות ארבעת הצדיקים – **מרדכי יוסף, יעקב, יהודה ליב, צדוק** – עולים 884, ד"פ (ממוצע) 221, מספר ההשראה של 11, אחד פעמים טוב, וד"ל. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל!

מד כעם שבין תלמידי הרב קוק דווקא הבן הוא איש החסד. מה ראה בסוף שיעור אור לט' אלול תשנ"ח. מו כעם שבין תלמידי הרבי ר' בונם איש התפארת־התורה, בעל חידושי הרי"מ, הסתופף קודם כל בצלו של איש הגבורה, הרבי מקוצק, והחל להנהיג רק לאחר הסתלקותו, כך נהג איש התפארת־התורה רבי צדוק ביחס לאיש הגבורה רבי לייבל'ה.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ הגילוי שיהודי לא חטא מעולם הוא גופא ביאת המשיח.
- ♦ בתחית המתים יתגלה שיהודי לא מת מעולם.
- ♦ ביום הדין הגדול יש צדיקים שקמים "לחיי עולם", עיסוק בתורה, ויש צדיקים שקמים "לחרפות ולדראון עולם", לברר רפח ניצוצין ולעשות לה' דירה בתחתונים.
- ♦ אלקות־נשמות־עולמות בחסידות: חב"ד (מוחין בעצם, הפילוסופיה של החסידות), איז'ביצא (מוחין השייכים למדות, הפסיכולוגיה של החסידות), משיח (מוחין דמוטבע, הפיזיקה של החסידות).
- ♦ את הדעת של בעל מי השלוח המשיכו בחג"ת שלשת תלמידיו: הבית יעקב (בנו), רבי לייבל'ה אייגר ורבי צדוק הכהן מלובלין.

שיעור

מגיד דבריו ליעקב לפרשת ויחי

"חכלילי עינים מייך"

קיצור מהלך השיעור

בספר מאור עינים, הנלמד מדי שבוע, אין תורה לפרשת ויחי. לכן נלמדה השבוע תורה של המגיד ממעזריטש - רבו של בעל המאור עינים. התורה, העוסקת בברכת "חכלילי עינים מייך", היא הסבר יסודי על עבודת התפלה מתוך התבוננות שמחה (והיא גם משמשת מעבר טוב מחג החנוכה, בו "בבית היין נלון בכל יום פעמיים", לחג הפורים, בו מתבסמים במשנתה היין).

אותיות הצבע **כחל** – הצבע בו כוחלים את העינים – משמעותו היא אדום, הצד ההפוך של ספקטרום הצבעים. כחל משמעותו גם דד הפרה, ממנו יוצא חלב, כסיום הפסוק – "ולבן שינים מחלב". הלבן והאדום הם צדדים הפוכים של 'ספקטרום הספירות' – הלבן בחסד (ולעתים מחליף אותו הכחול בחסד) והאדום בגבורה¹ – ובקשר ביניהם כאן יש רמז שחכלילות העינים המתוארת בו איננה אדמימות של דין וגבורה אלא אדמימות הכלולה בחסדים, אדמימות של שמחה, כפי שיתבאר בדברי המגיד. בכלל, צבע אדום – שהוא 'צבע' סתם² – רומז לסוד

אדמימות של גבורה ואדמימות של שמחה

איתא במגיד דבריו ליעקב³:
חכלילי עינים מייך.

חיתום ברכת יעקב ליהודה, שבט המלכות, הוא "חכלילי עינים מייך ולבן שינים מחלב"⁴:
פי' דיש ב' מיני אדמימות,
על אף ששרש המלה "חכלילי", **כחל**, הוא

נערך ע"י איתיאל גלעדי. ד' טבת פ"ו - כ"ח
א מדל"י (קה"ת) לקו"א פט.

ב בראשית מט, יב. ורמזים בפסוק: ר"ס "**חכלילי**" אותיות **חי** והאמצע (**כליל**, סוד הכתר) עולה ה"פ **חי**, כך ש"חי" הוא ממוצע כל אות במלה (וחז"ל דרשו "כל חך הטועם אומר לי", כדלקמן, והחך הטועם הוא סוד **החכמה**, **חך מה**, "החכמה תחיה")! "**עינים**" עולה י"פ **חי**, נמצא ש"**חכלילי עינים**" עולה **טז** פעמים **חי**, **רפח** (שלמות בירור **רפח** ניצוצין). כל הפסוק "**חכלילי עינים מייך ולבן שינים מחלב**" עולה 23,966 פעמים 42 (ו"פ **קסא**, סוד "**איני יודע**", "עד דלא ידע" לו זוכים ביין הפורים). "**ואתה מחיה את כלם**" (נחמיה ט, ו), מקור החיות-החיים לכל העולמות, העולה גם "**אלהים בקדש דרכך מי אל גדול כאלהים**" (תהלים עז, יד).

ג ראה חולין קי, א. ובכ"מ.

ד על הקבלת הצבעים לספירות ראה פרדס רמונים ש"י פ"ג (כבפנים, לבן בחסד ואדום בגבורה), **סוד ה' ליראיו** ש"א פ"ל (כחול בחסד ואדום בגבורה, כאשר שם הלבן והשחור הם שרש החו"ג בעטרא דחסדים ועטרא דגבורות שבדעת, הלבן יוצא מהכחל ועל השחור אמרו חז"ל "שחור אדום הוא אלא שלקה", ודוק) ובאריכות בסמינר "אור וצבע" מחנוכה תשנ"ז (נדפס במבחר **שיעורי התבוננות חכ"ז**).

ה ראה במבחר **שיעורי התבוננות** הנ"ל עמ' 23.

צבע אדום רומז לסוד האדם (שנברא ”מן האדמה”), כאשר אדם הגבורות הוא ”אדם בליעל” ואדם השמחה הוא ”אדם דקדושה

אלא שדוד הוא ”אדמוני עם יפה עינים”, ”מדעת סנהדרין הוא הורג”^{טו}, רמז לכך שהאדמיות שלו – שכולה גבורות קדושות – מתמתקת ב”חכלילי עינים מין” (כאשר גם יין רומז ל-ע חכמי הסנהדרין^{טז}), ”הביאני אל בית היין [ר”ת אהבה] ודגלו עלי אהבה”^{יז}), האדמיות מהסוג השני:

ב’ שהוא מין שהוא שמחה.
אדמיות היין שייכת לראשית קו שמאל, ספירת הבינה, שפנימיותה שמחה – ”אין שמחה אלא בין”^{יח}, יין ”המשמח אלהים ואנשים”^{יט}. על ”חכלילי” דרשו ”כל חך הטועם אומר לי ל”כ – בבינה מתגלה התענוג של הכתר (התגלות עתיקה באמא^{כא}), ולכן אדמו”ר הזקן מסביר^{כב} על פסוק זה את מדרגות התשובה, עד לשיא של ”אהבה בתענוגים” (התשובה שייכת לבינה, ”ולבבו יבין ושב”^{כג}, ושיאה בתשובה מאהבה בתענוגים^{כד}).

ובאדמיות השני אדרבה מתמתקים כל אדמיות הא”

האדם (שנברא ”מן האדמה”^א), כאשר אדם הגבורות הוא ”אדם בליעל”^ב ואדם השמחה הוא ”אדם דקדושה”.
א’ הוא גבורות,

הצבע האדום הוא צבע הגבורות. בתנ”ך יש שנים שמכונים ”אדמוני” – עשו הרשע^ג, שהוא גבורה דקליפה^ד, ודוד המלך^ה, שאצלו הגבורות הן גבורות קדושות, מהן נבנית מלכותו, כפי שאומרת לו אביגיל ”כי עשה יעשה הוי’ אדני לאדני

בית נאמן כי מלחמות הוי’ אדני נלחם ורעה לא תמצא בך מימך”^ו (“בנין המלכות מן הגבורות”^ז, שתכליתה המשכת ”חסדי דוד הנאמנים”^ח). עשו נקרא ”אדמוני” על שם היותו שופך דמים, וגם בדוד המלך נאמר ”דם לרב שפכת ומלחמות גדלות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני”^ט,

ו בראשית ב, ז (וראה אברבנאל שם פסוק כג שהאדמה נקראת על שם הצבע האדום, שנגזר בעצמו מדם).

ז משלי ו, יב.

ח בראשית כה, כה.

ט בריבוי מקומות בדא”ח. ראה לדוגמה מאמרי אדה”ז הקצרים על תע.

י שמואל א טז, יב.

יא שמואל א כה, כח.

יב ע”ח שכה דרוש ב; של”ד; טעמי המצות פרשת בהעלתך; סדור עם דא”ח ד”ה ”ברוך מרחם על הארץ”.

יג ישעיה נה, ג.

יד דה”א כב, ח. דוד המלך לא בונה את המקדש בגלל שפיכות הדמים שלו – והבית, שנקרא על שמו (במדבר יב, ט), נבנה על ידי בנו שלמה, איש השלום והמנוחה – אך משיח בן דוד כבר יבנה את בית המקדש בעצמו אחרי סיום כל מלחמות ה’ (הלכות מלכים ומלחמותיהם פי”א ה”ד), משום שחלק המלחמות שייך לבחינת משיח בן יוסף, ומשיח בן דוד כבר ”פטור” מכל המלחמות. אצל הרמב”ם מתאחדים שני המשיחים לדמות אחת, אך המלחמות שייכות לשלב של ”בחזקת שהוא משיח” (בחינת משיח בן יוסף שבאותה דמות) ובנין המקדש לשלב של ”משיח ודאי” (בחינת משיח בן דוד שבאותה דמות) – ראה גם אדמה שמים ותהום מאמר ”נסי נסים” הערה מו (ובכ”מ) – ודוק.

טו מדרש שמואל יט (עיי”ש).

טז סנהדרין לז, א וברש”י. וראה שלשה כתרין מאמר ”פתיחתא לסנהדרין” עמ’ קמ.

יז שה”ש ב, ד.

יח פסחים קט, א.

יט שופטים ט, יג.

כ ע”פ כתובות קיא, ב. כשעושים הכאה פרטית לפי החלוקה של חר-לילי (ח) פעמים ל פעמים ל, כ פעמים י פעמים (י) ובצירוף חכלילי (108, וראה עוד לקמן הערה כח) עולה הכל 9308, משיח פעמים הוי’.

כא ראה הגהת הרנ”ש לאוצרות חיים שער עתיק פ”ד; תורת שמואל תרכ”ז עמ’ לד (וראה שם עמ’ עח שמציין לזהר ח”ג קעח, ב).

כב ראה תו”א ויחי מז, א ואילך (על מדרגות האהבה, ובלקו”ת סוכות ושעמ”צ פא, ב מקשר את הדרוש לעבודת התשובה מאהבה).

כג ישעיה ו, י.

כד ראה באריכות בהתוועדות י”ט כסלו השתא – נדפסה בגליון מקץ, ו”ש”

המשונות ל־כב אותיות גדולות ו־כב אותיות קטנות, אות־רבתי אחת ואות־זעירא אחת מכל אותיות האלף־בית, כאשר ה־ח רבתי היא במגלת אסתר, בפסוק "חור כרפס ותכלת" ^{כט} (פסוק המתאר את משתה היין של אחשורוש, ואנו קוראים אותו בפורים, בו "חייב איניש לבסומי

בפוריא" ^ל, קשר מובהק ל"חכלילי עינים מייך" ^{לא}). אכן, 'לפני הצמצום', במסורות הקדומות, יש יותר מאות אחת גדולה מכל סוג, לצד עוד אותיות רבות המשונות בצורתן שאיננו נוהגים לכתוב כיום ^{לב}. על אף שבעולם המעשה אין אנו כותבים כך, ודאי שהאותיות הללו קיימות בעולם המחשבה (העולם אליו שייכות בפרט האותיות הגדולות, כדברי המגיד בסמוך), וראוי לקורא בתורה ולעולה לתורה לכוון את סודות ה־ח רבתי של "חכלילי" בעת הקריאה.

דיש משל על אתון רברבין. לא שבנה עיר מוקפת חומה ועשה בחומה מגדלים גבוהים, הראשונים נקראו סופרים משום "שהיו סופרים כל אותיות שבתורה" ^{לד}. אותיות התורה מכונות בספר יצירה "אבנים", מהן נבנית "עיר אלהינו" ^{לד}, ובעיר הזו יש מגדלים הבנויים מאותיות־רבתי (וכיו"ב גם מקומות נמוכים,

בתניא אגה"ק יט.
כט אסתר א, ו.
ל מגילה ז, ב.

לא את פרשת ויחי קוראים לאחר שיוצאים מ־ח ימי החנוכה - הרמזים גם הם ב־ח רבתי - וכשהעינים נשואות כבר לחג הבא, חג הפורים (בן הזוג של חנוכה, שני חגים דרבנן). "חכלילי עינים מייך" משלים את היין שיש לשותות בחנוכה, כלשון הזמר לשבת חנוכה המיוחס לאבן עזרא, "בבית היין נלון בכל יום פעמיים", ומכין לקראת משתה היין של חג הפורים (ובניהם ט"ו בשבט, שגם בו מברכים על היין־הגפן, השלישי בשבעת המינים), ודוק.

לב וראה באריכות בספר תגי ובספר תגין לבעל הרוקח - נדפסו בשנת תש"ע ע"י הרב בסר עם מבואות וליקוטים חשובים מספרי הראשונים.

לג קידושין ל, א.
לד תהלים מח, ב.

לא רק

שהאדמימות של
השמחה מלאת
חסד וטוב מצד
עצמה, אלא שיש
בה כח להמתיק
את כל הדינים

לא רק שהאדמימות של השמחה מלאת חסד וטוב מצד עצמה, אלא שיש בה כח להמתיק את כל הדינים - "אני בינה לי גבורה" ^{כה}, הבינה שולטת בגבורה ומעלה אותה להתכלל בה. מחיצוניות הבינה אכן משתלשלים דינים, "מינה דינין מתערין", אבל כשהגבורה

עולה לפנימיות הבינה היא נמתקת לגמרי (בסוד "אין הדינים נמתקים אלא בשרשם" ^{כו}, באופן של "מיניה וביה אבא לישדי ביה נרגא" ^{כז}) - המתקת אודם הגבורה דורשת אודם של שמחה. משל למלך כאשר הוא בשמחה אז הוא רשות ליכנס לפניו אף מי שאינו הגון בלאו הכי. וזהו חכלילי עינים מייך. ואז לבן שיניים מחלב, ר"ל שגם מי שאינו הגון וקשה כמו שן, לשון שן וסלע, נעשה לבן יותר מחלב.

כשטוב לב המלך בשמחתו - לדוגמה, במשתה היין של חתונת בנו - אדמימות הגבורות והדינים נמתקת־מתבסמת באדמימות שמחת היין והוא מביט על הכל בעינים טובות. אז גם "לבן שיניים מחלב" - גם מי שקשה כשן, משונה לגריעותא במעשיו הרעים, נעשה לבן וטוב וראוי בעיני המלך, המקבל אותו בשמחה ונותן לו רשות להכנס לפניו.

"ספר את המגדלים"

והח' דחכלילי הוא גדול,

במסורת קדומה ה־ח של "חכלילי" היא אות רבתי ^{כח}. היום אנחנו 'מצמצמים' את האותיות

כה משלי ח, יד.

כו שנה"כ קידוש ליל שבת דרוש א; דרושי סוכות ג; שער הפסוקים וישב; פנ"ח שער השבת פ"ז ופנ"ד ושער יו"ט פ"א ובכ"מ. כז ע"פ סנהדרין לט, ב. וראה תניא פל"א.

כח "חכלילי" - רומז למלה חק (ח רבתי, הקובעת ברכה לעצמה, ועוד ק), פרצוף הנצח דאלב"ם (עמק המלך ש"א פנ"ו), האלפא־ביתא בה נברא העולם (בסוד "כלם בחכמה באלב"ם עשית", ראה מגלה עמוקות אופן קצו). חק הוא למעלה מטעם ודעת, ככלל ענין אתון רברבין, כמבואר

ההסתכלות החוצה היא בבחינת "סור מרע", להשמר מסכנות האויב, וההסתכלות פנימה היא בבחינת "ועשה טוב", לחזק את מה שקורה בפנים

מהמגדל צופים למרחוק, לראות אם האויב מתקרב ולהזהיר מפניו את יושבי העיר. הנביא יחזקאל ממשיך את הנביא לצופה המזהיר את יושבי העיר^{מא} – צופה למרחוק לא רק במקום אלא גם בזמן (ומכאן נלמד שמכח האותיות הגדולות ניתן לזכות לנבואה, כאשר מבחן הנביא הוא נבואתו לעתיד^{מב}).

והב' ששומרי העיר יושבים שם. חומת העיר מפרידה בין הפנים והחוץ, ומהמגדלים שבחומה ניתן לצפות החוצה וגם פנימה –

הצופה החוצה מזהיר מסכנה מתקרבת ושומרי העיר המופקדים על הסדר שבתוכה מסתכלים פנימה. ההסתכלות החוצה היא בבחינת "סור מרע", להשמר מסכנות האויב, וההסתכלות פנימה היא בבחינת "ועשה טוב", לחזק את מה שקורה בפנים^{מג}.

וכתיב שם הגדולה לאה, ר"ל ה' גדולה שהוא ה' ראשונה. דהיינו אותיות של המחשבה

האותיות הגדולות – המגדלים בחומת העיר – הן בסוד "שם הגדלה לאה"^{מד}, ה גדולה (סוד ה"גדלה"^{מה}), ה עילאה שבשם הוי', ספירת הבינה, שנקראת גם לאה, סוד אותיות המחשבה^{מז} (ולכן חשוב במיוחד לכוון אותיות

מא יחזקאל ג יז; לג, ב.ז.

מב דברים יח, כא.כב.

מג וראה כללי החינוך וההדרכה פ"ג שכשם שנדרש ריגול כלפי חוץ, להשמר מהאויבים, כך נדרש ריגול כלפי פנים, כדי לוודא שכל אישחיל ממלא את תפקידו על הצד הטוב ביותר (וכך מזהיר אדמו"ר הזקן באגה"ק א בתניא שהוא ישלח מרגליי'חרש לבחון את עבודת התפלה של החסידים – מתאים לדברי המגיד שהשמירה מתייחסת לתפלה כדבעי, באהבה ויראה מתוך התבוננות – וראה גם **מלכות ישראל** ח"ב מאמר חי).

מד בראשית כט, טז.

מה בריבוי מקומות בדא"ח. ראה לדוגמה לקו"ת נשא כא, ד. מו לקו"ת שלח לז, ב. ובכ"מ. ורמז: **לאה מחשבה** עולה 391, 17 פעמים 23, **ישועה**, **בכל דרכיך דעהו** (משלי ג,

הבנויים מאותיות זעירא). הפסוק אומר "לִבְךָ יִהְיֶה אֵימָה אֵימָה סֹפֵר אֵימָה שֶׁקֵּל אֵימָה סֹפֵר אֶת הַמִּגְדָּלִים"^{לה} – "איה ספר" (בכמות) ו"איה שקל" (באיכות)^{לו} מתייחסים לכל אותיות התורה, אך יש מעלה מיוחדת ב"איה ספר את המגדלים" של אתון וברבין. "איה" היא שאלת הכתר^{לז}, ושלש מדרגות ה"איה" בפסוק הן כנגד ג רישין שבכתה, מלמטה למעלה, עד לשיא של "איה ספר את המגדלים" (**מגדל** בגימטריא **מזל**, השיא העליון של

"אין מזל לישראל"^{לח}). כך, במשל המגיד כאן המגדלים הגבוהים הם בחומה המקיפה את העיר – המדרגה העליונה באור המקיף של הנשמה, מדרגת הכתר (במשיח נאמר "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"^{לט}, חמש עליות שכנגד הנרנח"י של המשיח – שהוא היחידה הכללית של עם ישראל^מ – כאשר "וגבה מאד" הם מקיפי החיה והיחידה שלו).

תפקידי המגדל - צפיה ושמירה

מה תפקידים של המגדלים הגבוהים (הרמוזים באותיות הגדולות)? והם בשביל ב' דברים.

אחד שהוא כלי ומקום להסתכלות הצופה למרחוק,

לה ישעיה לג, יח.

לו שקילת האותיות מוזכרת בספר יצירה (פ"ב מ"ב) בשייכות לסוד הצירוף - "חקקן חצבן שקלן והמירן וכו'" - שמשפיעה גם על המשקל של כל אות, לפי קדימתה בצירוף (ראה תניא שעהיה"א פ"ב).

לז קהלת יעקב ערך 'איה' ובכ"מ.

לח שבת קנ"א.

לט ישעיה נב, יג.

מ ע"ח ש"ג (סדר אצילות) פ"ב. ראה ספר הליקוטים משפטים פכ"א; **סוד ה' ליראי**, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל.

לא רק שהאדמימות של השמחה מלאת חסד וטוב מצד עצמה, אלא שיש בה כח להמתיק את כל הדינים

הבינה^ה, כמבואר כאן, אבל גם לספירת החכמה^ט וגם לספירת הכתר^י). וכך, אותיות המחשבה של הבינה הן כלים רוחניים בנפש גם לראיה של החכמה (שרש הנבואה במוחין הוא ספירת הבינה^{יב} – וכנ"ל שבאותיות הגדולות יש סגולה של נבואה – אך הנביא עצמו, הצופה המזהיר את העם, נקרא "רואה"^{יג}, משום שאור אבא שורה על מגדלי הבינה).

המגיד מסביר גם את תפקיד השמירה, התפקיד הטבעי של הבינה, בעבודת ה' הפנימית: והם גם כן שומרים, (דהיינו אם לפעמים נחלשו המוחין כמו באמצע התפלה, ומדבר בלא אהבה ויראה, והנה על ידי אותיות המחשבה יוכל לחדשם ולדבר שוב בדור כמתחלה, והיינו שומרי מדת או"ר). המחשבה שומרת על הלב. הבינה, "אם הבנים שמחה"^{יד}, שומרת על בניה, מדות הלב, 'תושבי העיר' המתגוררים בתבות התפלה, הבנויות מאבני־אותיות הדבור – שומרת שהתפלה, ה"עבודה שבלב"^{טו}, נעשית כדבעי. לפי דרך הבעל שם טוב (שהמגיד מרחיב כאן ובתורות נוספות^{טז}), יחוד עיקרי בתפלה הוא יחוד קול־דבור^{יז} – יחוד הקול היוצא מן הלב באהבה וביראה ("קול מעורר הכוונה"^{יח}) עם הדבור שבפה. אכן, כוונת־התלהבות הקול תלויה בהשראה של הבינה שעליה יש השראה של

אלו במחשבה^{יט}, על אף שאין שינוי בקריאתן בדבור, ולא תמיד הן מופיעות במעשה הכתיבה, כנ"ל). לאותיות הללו שני התפקידים של המגדלים, צפיה ושמירה (מתאים ל"מגדלים" לשון רבים, שהרי "מעוט רבים שנים"^כ, שני תפקידי המגדלים). השמירה היא 'התפקיד הטבעי'

של הבינה־המחשבה (בסוד "שמור" לנוקבא^{כא}), כאשר המקיפין דאמא הם השומרים של מדות הלב, אך החידוש העיקרי שזהו מקור הצפיה למרחוק (המתבטאת אצל לאה עצמה ברוח הקדש שלה^{כב} וגם בצפיה לישועה, כולל בחייה הפרטיים, צפיה ל"יאהבני אישי"^{כג}): הם ג"כ כלים להסתכלות, כי ראי' היא חכמה [נ"א: דהיינו חכמה השורה עליהם],

הבינה בכלל היא שרש הכלים, "גרמוהי", בעוד החכמה היא שרש האורות, "חיוהי"^{כד}, אך החכמה והבינה מתאחדות כ"תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^{כה} (מכח הכתר המתייחד בהן ומייחדן, "איהו וחיוהי חד בהון, איהו וגרמוהי חד בהון"^{כו}), שעל כן מחשבה היא כינוי לספירת

(1) פעולת הבינה והדעת. ואם מצרפים לכך **רחל־דבור** (450, הרבוע הכפול של 15, י"פ **אדם**) הם משלימות ל־841, 29 ברבוע שהוא 21 בהשראה (הנקודה האמצעית של 1681 - 41 ברבוע, כש־41 הוא חבור של 20 ו־21, לפי הכלל בזה - שם של **כב** אותיות והשם של זמרת הארץ, וד"ל).

מז בפרט ראוי לשים לב לאותיות **מחשבה** רב־בין - במלים "משלי" (ריש משלי), "חור" "שיר" (ריש שה"ש), "בראשית" (תחלת התורה), "הלהוי" (דברים לב, ו) - ששלוש מהן פותחות ספרים בתנ"ך, ודוק.

מח ירושלמי פאה פ"ב ה"ד.

מט זהר ח"א מח, ב.

נ רש"י על בראשית כט, לד (ע"פ תנחומא ויצא ט).

נא בראשית כט, לב.

נב ראה ע"ח שמ"ב פ"ה; לקו"ת שה"ש לט, ג; סה"מ תש"ח עמ' 161.

נג ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

נד ע"פ הקדמת תקו"ז ג, ב.

נה ראה זהר חדש (מרגליות) לד, ב.

נו זהר ח"א קכג, א. וראה קהלת יעקב ערך 'מחשבה'.

נד ראה תקו"ז תקון יט (מא, ב); שער היחוד פ"מ. וראה קהלת יעקב הנ"ל.

נח שער היחודים פ"א (א, איב).

נט שמואל"א ט, ט.

ס תהלים קיג, ט.

סא תענית ב, א.

סב ראה מדל"י (קה"ת) לקו"א רנב־רג.

סג ראה כש"ט (קה"ת) ריא.

סד ראשית חכמה שער הקדושה פט"ו ובש"ל"ה בכ"מ (מובא בשמו בבאה"ט או"ח תרמג, א).

ההתעוררות

הטבעית -

שהיא דרכה

של החסידות

הכללית, חסידות

חג"ת - עלולה

להחלש,

בעקבות חולשה

רוחנית או אפילו

חולשה גשמית,

ואז נדרשת

ההתעמקות

במחשבה, דרך

ההתבוננות

החב"דית

החכמה. בכך נשלם מבנה שלם של ייחודה - ראית החכמה, שמירת הבינה, המדות שבלב (המתבטאות בקול) ואותיות הדבור, ודוק.

בתפלה מתעוררות מדות הלב, האהבה והיראה הטבעיות שבנפש. ככל שהאדם צדיק ומזוכך יותר ההתעוררות של המדות היא קלה וטבעית (בעוד שהבינוני של התניא - וק"ו מי שחטא - זקוק להתבוננות כדי לעורר את מדותיו הטבעיות^{סו}). אכן, ההתעוררות הטבעית הזו - שהיא דרכה של החסידות הכללית, חסידות חג"ת - עלולה להחלש, בעקבות חולשה רוחנית או אפילו חולשה גשמית, ואז נדרשת ההתעמקות במחשבה, דרך ההתבוננות

החב"דית. ההתבוננות הזו מחדשת את ההתלהבות ואף מרוממת אותה מדחילו ורחימו טבעיים לדחילו ורחימו שכליים^{סז}.

ח - חופת השמחה

אחרי ההסבר הכללי לאותיות הגדולות, מסביר המגיד כיצד הוא משתקף במיוחד ב־ח רבתי, ה־ח של "חכלילי" (שגדולתה לפי המנהג היום היא דווקא באותיות המחשבה, כנ"ל): וזהו מיין שהוא שמחה כנ"ל, שהוא מחשבה, אותיות בשמחה,

"עבדו את הוי' בשמחה"^{סא} - "אין עומדין להתפלל... אלא מתוך שמחה של מצוה"^{סב} (ו"אין שמחה אלא ביין", ההתבוננות ביינה של תורה)

סו וראה גם שו"ע אדה"ז או"ח א, ה ומבואר באריכות בהקדמת סוד ה' ליראיו ובשיעורים בסוד ה' ליראיו ח"א.

סז וראה תניא פמ"ד.

סח תהלים ק, ב.

סח ברכות לא, א.

משום שהתבוננות המחשבה פועלת רק בשמחה (ואם האדם עצוב, או אפילו במצב רוח 'ככה-ככה', לא יהיה כח בהתבוננות לעורר את הלב לעבודת התפלה ולמלחמת היצר^{סט}). "ייוחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך" - יחוד האהבה והיראה בעבודת ה'ע, ממנו נובע גם יחוד הקול והדבור (ז"א, שבניינו מהחסדים, "זכר חסדו"^{עא}, ונוקבא, שבניינה מהגבורות, "אשה יראת הוי'^{עב}), הוא רק בכח החדוה^{עג}.

שעלי מרמוז אות הח' שהוא תבונה,

האות ח - האות העיקרית במלה שמחה (צליל הצחוק)^{עד} - מרמזת לבינה-תבונה, המדרגה השמינית שמעל שבע מדות הלב ("רקיע תמינאה", הרקיע של ספירת הבינה).

סט ראה תניא פכ"ו (וראה גם פכ"ט).

ע ראה ספרי ואתחנן עה"פ "ואהבת" (ו, ה). מופיע בכש"ט (קה"ת) אותיות לו רשמט ("כמדומה בשם הרמב"ן"); תולדות יעקב יוסף בחקתי אות ו (בשם "מורי"); מי השלוח ח"ב יתרו ד"ה "לא תעשון" (בשם ספר הישר); שפת אמת קרח תרמ"ט בשם הרמב"ן; פרי צדיק פסח אות נב.

עא תהלים צח, ג.

עב משלי לא, ל.

עג ראה גם אשא עיני מאמר "סוד הנשימה: חדוה" הערה יג; שעשועים יום יום בשלח יום ד. ובכ"מ.

עד שמחה היינו ח בתוך אותיות שמחה (משה) - גם כשאדם נופל לבור (עליו נאמר "ונפל שמה") השמחה נותנת לו כח לצאת מן הבור (כפי שמבואר על יוסף הצדיק, שלא אבד את בטחונו ושמחתו, "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו", גם כשאחיו השליכו אותו לבור וגם בבור הכלא, עד ש"מבית הסורים יצא למלך" - מכח בטחונו ושמחתו הוא לקח אתו מבית האסורים את ה'א, גילוי אור ההשגחה הפרטית של "אלופו של עולם", והשאיר מאחוריו את ה"סורים", מהם הוא סר, ונעשה בעצמו שר, משנה למלך ומלך בכל ארץ מצרים, וד"ל). ביצחק (ישחק) ה"ח מצטרף ל"ק - חטידקדוש (כרמז בסיום "נשמת" בשחרית של שבת ויום טוב) - סוד חק העולה "חכלילי" (כנ"ל הערה כח), ישחק הוא יש-חכלילי, והיינו הארת-עיבור יצחק-ישחק במלכות יהודה (יצחק-יהודה עולה רחל, סוד המלכות, שגם בה האות ח).

העטרה ניתנת קודם כל לחתן, "לו", וממנו נמשכת לכלה - הבינה מעוררת את מדות הלב שמחיות את אותיות התפלה

שעטרה לו אמו ביום חתונתו^ע,
כח התבונה ליחד את הבן והבת^{עד}
שיצאו מרחמה. העטרה ניתנת
קודם כל לחתן, "לו", וממנו
נמשכת לכלה - הבינה מעוררת
את מדות הלב שמחיות את
אותיות התפלה. כפי שהוסבר
קודם, על גבי התבוננות הבינה
שורה ראית החכמה, כתחלת
הפסוק "צאינה וראינה... בעטרה
שעטרה לו אמו", וכפי שדרש אדמו"ר הזקן
'צא אני וראה איך'^{עד} (האין של "החכמה מאין
תמצא [בבינה]"^{עד}). החית היא גם אות החיות^פ,
הפועלת יחוד קול ודבור - דבורי תפלה מתוך
חיות (עבודת ה' ב"אבר חי", כהוראת הבעל שם
טוב^פ) - ולכך רומזת בפרט ה"ח הגדולה, ח
המחשבה ההתבוננות, של "חכלילי עינים מייך".

עו שה"ש ג, יא.
עז זהר ח"ג רצ, ב; ע"ח שט"ו פ"ד; תניא פט"ז.
עח ראה לוח "היום יום" כ"ג שבט (וד"ה "צאינה וראינה"
תקע"ב).
עט איוב כח, יב.
פ ראה **אותיות לשון הקדש** אות חית. ובהמשך להערה
עד: **חית** בגימטריא **ישחק!**
פא ראה כש"ט (קה"ת) טז.

שהיא תמונת ו"ז שהוא בן ובת,
רצה לומר קול ודיבור. וכשהבן
ובת הם ביחד אז צאנה וראנה וכי'
בעטרה שעטרה לו אמו. וזה עטרה
שע"ג הח', לכך תמונתה גדולה
והמ"י.

בכתב בית יוסף צורת האות
ח מורכבת משתי זיינין המחוברת
בחטוטרט שעליה, אך לפי קבלת
האריז"ל היא מורכבת מהאותיות
ו-ז^ע, חתן וכלה, שהחטוטרט
המחברת אותם היא החופה שעליהם, ה"עטרה

עה וז היינו יג, סוד יג מדות הרחמים, הנכללות באות ח,
כפי שרואים ב"ח ימי חנוכה - בקריאת הנשיאים ובכוונות
יג המלים בכל אחת מברכות הדלקת הנרות (פע"ח שער
ר"ח חנוכה ופורים פ"ד) - כאשר ב"ז הימים הראשונים
מכוונים את שבע המדות הראשונות, הכלולות בפסוק אחד,
"אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת", וביום השמיני,
"זאת חנוכה", כאשר מגיעים למדה ה"ח ("נצר חסד", המזל
העליון, סוד "אין מזל לישראל") כוללים את ו המדות שנותרו,
שמופיעות בפסוק השני, "נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע
וחטאה ונקה", וד"ל (היחס בין ח ל"יג הוא 'חתך זהב', והם
שני מספרים עוקבים בסדרת האהבה, כנועט). ובהמשך
להתבוננות באותיות רבתי: ב"נצר" (אליו מגיעים בזאת
חנוכה), יש נ רבתי המצטרפת ל"ח ד"חכלילי" ל"חן רבתי,
לשון היפי של המלכות המאיר ב"זאת חנוכה" (הנרות הללו
נר חמישי), כאשר שאר האותיות ב"נצר" חכלילי עולות
שמן (יה פעמים הוי'), ודוק.

שיעור

התבוננות באופני הסקת ההלכה מהתורה

סברא, קרא, הלכה

קיצור מהלך השיעור

'ציוץ' טרי עושה סדר בשלש צורות הסקת ההלכה מהתורה תוך הקבלתן לשלישיה היסודית ביותר בדרך מורנו הבעל שם טוב - הכנעה-הבדלה-המתקה - ובתוספת רמזים נאים.

לפני הוי' עֲשֵׂנו¹. עיקר הסברא דאורייתא הוא שעלי להשתחוות ולהכנע לה'. כניעה זו היא בעיקר במחשבה, כאשר "סיג לחכמה שתיקה"², בשקט, בחינת "חש" (מתוך תחושת האפסיות שלי מול האין סוף).

קרא - הבדלה

"קרא" היינו פסוק מפורש בתורה, המלמד דבר שלא הייתי מבין מעצמי (היינו מתוך תחושת אפסיות עצמי הנ"ל). תורה-הוראה³ היא "לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֵל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר"⁴, "את זה תאכלו"⁵ ו"את זה לא תאכלו"⁶ וכיוצא בזה – היינו הבדלה, "מל" מלשון ברית מילה, כריתת הערלה (העור הגס, הרע הגלוי) ופריעת עור העטרה⁷

יש דברים שלומדים מ"סברא" (דאורייתא), יש דברים שלומדים מ"קרא" (פסוק מפורש בתורה), ויש דברים שלומדים מ"הלכה" ("הלכה למשה מסיני") – הכל מן התורה⁸. שלש צורות הלימוד הנ"ל הן כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה (חש-מל-מל) – יסוד תורת מורנו הבעל שם טוב⁹:

סברא - הכנעה

ה"סברא" היא בעצם "דרך ארץ" ש"קדמה לתורה"¹⁰. מבואר¹¹ ש"דרך ארץ" היינו מדת הענוה והשפלות בפני כל, אותה הכנעה בפני הבורא יתברך שהחדיר אדם הראשון (לפני החטא) בכל יצורי בראשית¹² – "בָּאוּ וְנִשְׁתַּחֲוּהוּ וְנִכְרַעַה וְנִבְרַכָּה

1 תהלים צה, ו.

2 אבות פ"ג מ"ג.

3 ראה זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש 'ירה' (ובשיחות רבות של הרבי מליובאוויטש).

4 ויקרא י, י.

5 ויקרא יא, ט; שם פסוק כא; דברים יד, ט.

6 ויקרא יא, ד; דברים יד, ז.

7 שו"ע יו"ד רסד, ג.

8 רשימת הרב (ציוץ). כ"ז כסלו תשפ"ו.

א הקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות לסדר זרעים.

ב כש"ט (קה"ת) כח.

ג ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

ד אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א. הובא ונתבאר בלחיות עם הזמן בראשית עמ' מ.

ה בראשית רבתי ג.

"לאהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא"^{כד}. והיא יסוד התורה שבעל פה, מה שלא נכתב כלל בקרא, "מל" מלשון מלול ודבור ("פתח פיך ויאידו דברך"^{כה}, "מתוך האור", כנ"ל).

שעשועי תורה

והנה, **סברא קרא הלכה** עולה **יצחק-יצחק-יצחק** – הכל צחוק ושעשועים דקדושה, "שעשועי המלך בעצמותו"^{כז}.

וכן עולה **כד** פעמים הוי' ב"ה, **כד** צירופי הוי' (כאשר מבדילים בין צורת ה עילאה לצורת ה תתאה שבשם, שבי- עילאה יש "יציאה לבר", כמבואר בכתבי האריז"ל^{כח}) – "שְׁוִיִּיתִי הוֹי' לְנִגְדֵי תְמִיד"^{כח}, פעם בצירוף זה ופעם בצירוף זה – **כד** נקודות מבט על הוי' אחד יחיד ומיוחד^{כט}, היה הוה ויהיה^ל, מעל לזמן ומקום^{לא} (הנובעות בתורה שבעל פה מתוך **כד** ספרי התנ"ך), וד"ל.

כד ע"פ זהר ח"א ד, א.

כה ברכות כב, א.

כו ראה עמק המלך ש"א.

כז ראה פע"ח שער התפילין פט"ז.

כח תהלים טז, ח.

כט שושן סודות אות ריח בתפלת רבי נחוניא בן הקנה (ומבואר שם אות ריט). נזכר גם בספרי רבי חמאי גאון (ספר העיון וספר היחוד).

ל שו"ע או"ח ה, א.

לא תו"א הוספות שמות קו, א.

(הקרום הדק, שאינו נראה לעין, הרע הנעלם^ג).

הלכה - המתקה

"הלכה" היינו "הלכה למשה מסיני" המקובלת בעל פה. "הלכה" לשון הליכה^י – "הְלִיכוֹת עוֹלָם"^ט, "הְלִיכוֹת אֱלִי מִלְכִי בִקְדֹשׁ"^{טז}, "פִּית יַעֲקֹב לָכוּ וְנִלְכָּה בְּאוֹר הוִי"^{יז}. הליכה היא היציאה ממקום החשך להגיע למקום האור^{יח}, "וּמִתּוֹק הָאוֹר"^{יט}. זהו סוד הציווי הראשון ליהודי

הראשון: "לֶךְ לָךְ מֵאֲרֶצְךָ וּמִמּוֹלְדֶתְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ", צא מהחשכה של ארצך, מולדתך ובית אביך ולך "אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲדַאָּךְ"^כ, שיאיר אורך בעולם ("אברהם התחיל להאיר"^{כא}).

"הלכה למשה מסיני" – "משה קבל תורה [תורה אור^{כב}] מסיני"^{כג} היינו המתקה, היכולת

יג ראה תניא אגה"ק ד; דרך מצותיך מצות מילה ח"ב פ"ג. ובריבי מקומות בדא"ח.

יד ראה מגילה כח, ב (ועוד): "אל תקרי 'הליכות' אלא 'הלכות'".

טו חבקוק ג, ו.

טז תהלים סח, כה.

יז ישעיה ב, ה.

יח ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב עמ' תשנה.

יט קהלת יא, ז.

כ בראשית יב, א.

כא שמות רבה טו, כו.

כב משלי ו, כג.

כג אבות פ"א מ"א.

הסיפור החסידי

רבי חיים שמואל מחענטשין | ואתן אדם תחתיו

רבי חיים שמואל הורוויץ נולד בשנת תר"ג, בק"ק ניישטאט, לאביו הגה"צ ר' אליעזר הורוויץ זצ"ל מנכדי החוזה מלובלין. בימי ילדותו נתייתם מאביו, ונתגדל כבן אצל זקנו אבי אמו הרה"ק ר' יוסף ברוך (הגוטער איד) מנישטאט זצ"ל. כשהגיע לפרק האיש מקדש נשא לאשה את בת הגה"ק ר' יהושע העשיל פרענקל-תאומים זצ"ל, אבדק"ק קאמרנא, ובזיוו"ש את בת הרה"ק ר' אלימלך מגראדזיסק זצ"ל. התיישב בק"ק חענטשין ונהרו אליו המוני חסידים, שמו הלך לפניו כגאון עולם וקדוש ישראל. בשנת תרע"ד, בימי מלחמת העולם הראשונה, התיישב בקילץ, ושרת שמה בקודש עד יום י"ח טבת תרע"ו. אז באה עת הסתלקותו, ומנו"כ בקילץ.

בהכנסו אל הרבי, בטרם הספיק לפצות פה, אמר לו: "נו, יצחק, יש לך לספר משהו מהנסים של חנוכה?" עמד ר' יצחק וסיפר לפניו כל מה שארע בביתו בליל שבת ואיך ניצולו ממייתת חנק הוא עם אשתו ושלושת ילדיהם, חמש נפשות במספר. אמר לו הרבי: "חמש גוים נתתי תחתיו בדני נפשות...". ברגע הראשון לא ירד ר' יצחק לסוף דעתו, אולם אחרי חקירה ודרישה, התברר כי באותו ליל שבת הוציאו להורג באופן פתאומי חמשה גוים מאסירי בית הכלא העירוני בחענטשין — ויהי לפלא.

[זכרונם לברכה]

אחד הסיפורים המופלאים בספר הזוהר, מתאר כיצד רבי אלעזר פוגש בנחש ומכיר בו שהוא בדרכו להרוג אדם. רבי אלעזר מורה לנחש לחזור למקומו, מכיוון שהאדם שנשלח להרוג כבר התחרט על חטאו ועשה תשובה.

הנחש מסרב, ורבי אלעזר מודיע לו שניתן לו כופר — שודד גוי שהיכה יהודי והלך לישון במערתו של הנחש. הנחש הורג את השודד, ורבי אלעזר דורש על כך את הפסוק בישעיהו "מאשר יקרת בעיני נכבדת, ואתן אדם תחתיו ולאומים תחת נפשך".

רבי אלעזר מפרש את הפסוק על בעל תשובה, לו אומר ה' "יקרת" — כלומר, נעשית

סיפר נכדו של הרבי מחענטשין, מרן כ"ק ה"באר משה" מאזורוב זצ"ל: כשהנעתי לאמריקה פעם ראשונה (שנת תרפ"א), נכנס לאכסנייתי בשחרית של שבת יהודי מבוהל, והציג את עצמו בשם ר' יצחק שוורץ. היה זה יהודי תלמיד חכם, וסיפר שהוא חסיד חענטשין, וכי אמש בליל שבת ראה בחלומו את הרבי ר' חיים שמואל זצ"ל, האומר אליו: "נכד שלי נמצא פה, מדוע אינך הולך להקביל את פניו?" לכך בא.

אחר כך פתח, וסיפר לנו מעשה שארע לו כשהתגורר בקילץ. בביתו נהוג היה בערב שבת להעמיד מיחם גדול של תה על גבי הגחלים, כדי שיוכלו כל הבאים בשבת קודש בצל קורתו לשתות ולהשיב נפשם (שהוא היה יושב ועוסק בתורה והאנשים נכנסים אצלו).

והנה, פעם אחת בליל שבת קודש קרוב לחצות, התלהמו הגחלים ותפרץ אש במעונו. ויימלא הבית כולו עשן, עד שהרגיש מחנק, עשן ופיח, ויחוש אל החלונות לפתחן ויזעק לעזרה, ותיכף באו שכנים לקול קריאותיו והוציאו את המיחם והניחוהו בחוץ על השלג — וכולם ניצולו. מכיון שחסיד היה, הבין ר' יצחק, שצריך לספר על המאורע לרבו. בלילה עם יציאת השבת נסע מקילץ לחענטשין. ויהי תיכף

הרשע הוא גם סמל להתענגות מהעולם הזה ללא חשבון, בתחושת "לכתחילה", בעוד היהודי מעוניין תמיד להפנות את התענוג שלו לה' בלבד בלא לערב את הנאת העולם – ומצוי במלחמה מתמדת עם תאוותיו.

אך לאחר כל המלחמות, התכלית האמיתית היא להתעלות מעל הקרבות והנצחונות של העולם הזה. כאשר בעל התשובה מנצח את ה'תמחה' (כך מכנים גוי רשע, על שם "תמחה את זכר עמלק"), מגיע זמנו של ה"מלך המשיח" השווה לו בגימטריא, המקבילה בקדושה של ה'תמחה'. מהו היחס בין ימות המלחמה לימות המשיח?

הרבי מליובאוויטש מסביר, כי ביאת המשיח נחלקת לשתי תקופות. התקופה הראשונה, עד לסעודת הלויטן, היא תקופה של מנוחה ממלחמה. כמו כניסת השבת לאחר שבוע ארוך ומייגע, התקופה הזו היא מנוחה בה מורגש היטב הפער בינה לבין המאמץ שקדם לה. היהודי, שהתמודד בעולם הזה עם תאוות ויצרים, זוכה כעת לתענוג אלוקי ונח מהמאבק התמידי של התקופה הקודמת.

התקופה השנייה היא מנוחה בעצם, מנוחה שלא נזקקת לקרב כדי להרגיש את קיומה. בעצם היא איננה בדיוק הרגשה, אפילו לא של תענוג אלוקי, אלא ביטול מוחלט לה'. זו תקופה של התעלות שאין בה תענוג מורגש, אלא **שלום** אמיתי – אפילו עם עשו...

יקר לאחר מצבך המזולזל הקודם. אדם כזה נכבד בעיני ה' אף מהצדיקים, ולכן את המזיק שנשלח אליו מפנה ה' לאדם מצד הטומאה שיכנס תחת בעל התשובה.

משחק ההחלפה הזה, הוא חלק מחביבותם של בעלי התשובה בעיני ה', עד שכדברי רבי אלעזר, "אין חיבה בעולם כחיבת בעל התשובה לפני ה'": לצדיק, שהנחש לא נשלח אליו מלכתחילה, אין הזדמנות לנצח כך את הרשע. רק בעל התשובה, שהפך את ה'קרי' של החטא ל'יקר' של תשובה (ושל שמחה – כבפסוק "שמחה וששון ויקר" – שגם היא תיקון לפגם הקרי), יכול לגרום לה' את התענוג המיוחד של "ואתן אדם תחתיו".

תענוג ההחלפה הוא על דרך הקרב שבין שור הבר ללויטן, המתואר במדרש כ"קיניגיא לצדיקים" – משחק מלחמה המסתיים בסעודת הלויטן. כאן ההתמודדות היא לא בין השור ללויטן, המתוארים בחסידות כשתי גישות של עבודת ה', אלא בין בעל התשובה לרשע – כשבעל התשובה מנצח ואדם ניתן תחתיו.

בסיפור שבזוהר האדם הוא שודד, ומעניין לראות כי גם בסיפור שלנו ההרוגים הם אסירים בבית הכלא המקומי – מן הסתם לא צדיקים גדולים מידי... ובאמת, בזוהר נדרשת המילה "אדם" כ"אדום" – האומה שהתברכה ב"על חרבך תחיה" ומתענגת משפיכת הדם, היא האומה שאותה מנצח ה' בזכות בעל התשובה.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

התמודדות עם חרדות

זה זמן מה שאני סובלת מחרדות. כל העת, אני משתדלת להתחזק בבטחון בה' ולהתפלל, וזה אכן מרגיע לזמן מה, אבל לאחר זמן מה החרדות שבות וצפות יחד עם חששות מה עלול לקרות לי ולסובבים אותי. אבקש שהרב יתפלל עלי ועל משפחתי, וידיריך אותי איך להתמודד עם החרדות.

מענה:

"כל הנשמה תהלל יה הללויה" – על כל נשימה יש לקלס את ה'. ברגע שעולה אצלך חרדה, עליך לנשום עמוק, לומר "כל הנשמה גו'" ולמלא את הריאות שלך ב"אוויר של משיח", שהוא אויר של אמונה ובטחון בה' לבד.

המלה **חרדה** רומזת גם לאחד וגם לאחר (גם בפחד יש אותיות **חד** של **חרדה**). החרדה באה מהבלבול-ספק בין ה"אחד" ל"אחר". יש להלחם נגד האחר ולהתחזק ב"אחד יחיד ומיוחד", וממילא החרדה תעבור ותתמתק, ובסוד

מענה:

יסוד הכל הוא תמימות (אמונה בהשגחת ה' הטוב) – עליך להשקיע, להתקדם, ולעשות הכל בתמימות, בלי למדוד כמות אלא רק להשתדל להאייר לנשמות הבאות. ברכה להצלחה בכל ול"שמחת עולם על ראשם".

הוספת שם

שמי רחל, ובעקבות קש"י פוריות מסויימים הציע לי רב מקובל להוסיף שם. לאידך, הבנתי שהרבי מליובאוויטש לא הציע במקרים כאלה לשנות או להוסיף שם. מה עלי לעשות?

מענה:

חז"ל דרשו (בתנא דבי אליהו) ש**רחל** היא **רוח אל** – לכן אין מה להוסיף לשם קדוש זה, וכפי דעת קדשו של הרבי. ברכה לבריאות איתנה ובשורות טובות בכל.

היקף פעילות ההפצה

ברוך ה' אני זוכה ללמד תורה ולחנך במסגרות שונות, ואני ממשיעמוס ופעיל. ובכל זאת, יש לי תחושה שאני לא מצליח למצות את הפוטנציאל – הדברים נכנסים ללב של השומעים ועושים שינוי, אבל היקפי הפעילות נשארים קטנים ביחס לאפשרי. אמנם אני יכול למצוא הסברים לדיוק ההשגחה הפרטית כאן, אבל לא ברור לי אם אלה מחשבות הבאות מצד ישות הנפש הבהמית או הבעירה הפנימית של השליחות מצד הנפש האלקית (כנראה גם וגם...). כיצד עלי להתייחס לעניין?

אֲנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיִלְדֵי יִשְׂרָאֵל

בְּצִלּוֹתַי וּבְפִעֻלָּתִי

הִרְאֵשׁוֹן שְׁאֵעָשָׂה הוּא לְשַׁלֵּף אֶת הַחֶרֶב
וְלִהְיוֹת אֹתוֹ. מִדּוּעַ שֶׁלֹּא אֶשְׁתַּמֵּשׁ
בְּאוֹתוֹ רֹגַע בִּירֵית חֵץ בְּאַמְצָעוֹת הַקֶּשֶׁת?
הַתְּשׁוּבָה בְּרוּרָה. הַקֶּשֶׁת נֹעֲדָה לְיָדִי
מִרְחָק, כְּאִשֶּׁר הָאוֹיֵב אֵינוֹ נָצַב מוֹלִי וְאִין
לִי יָכֹלֶת לִפְגֹּעַ בּוֹ מִקְרֹב, וְאֵלּוּ בְּמִקְרָה
שֶׁהָאוֹיֵב כָּבֵד הִתְקַדֵּם וְהִגִּיעַ אֵלַי אִין
לִי זְמַן מֵיִתֵּר. עַד שֶׁאַמְתַּח אֶת הַמֵּיתֵר
לְאַחֹר וְאֶדְרֹךְ אֶת הַקֶּשֶׁת – אֲמַצָּא אֶת
עַצְמִי מִתְקַף בְּחֶרֶבּוֹ שֶׁל הָיָרִיב. הַשְּׂמוּשׁ
בְּקֶשֶׁת בְּמַצָּב כְּזֶה הוֹפֵךְ לְאִטִּי וּמְסֻרָּב,
וּמִמִּילָא אֵינוֹ יָעִיל.

אָבֵל לִפְעָמִים מִתְנַהֵל הַקָּרֵב בְּצוּרָה
שׁוֹנָה. מִדְּבַר כְּאִשֶּׁר הָאוֹיֵב אֵינוֹ חוֹתֵר
לְמַגֵּעַ עִמִּי, אֲלָא מְעַדִּיף לְהִלָּחֵם בִּי
מִרְחָק. בְּקִרְבוֹת כָּאֵלּוּ מִתְחַפֵּר הָאוֹיֵב
בְּעִמְדוֹתָיו וּמִתְחַבֵּא בְּעִמְדוֹת הַסּוּאָה,
שֶׁם הוּא מִמְתִּין לְהִזְדַּמְנוֹת כִּי יוּכַל
לְתַקֵּף אוֹתִי. בְּמִקְרָיִם אֵלּוּ, אֵינִי מְזַהֶה
אֶת מִקְוֵמוֹ הַמְדִּיק שֶׁל הָאוֹיֵב אֲלָא רַק
אֶת הָאֲזוֹר הַכָּלְלִי בּוֹ הוּא מְמָקֵם. בְּמַצָּב
זֶה אֲעַדִּיף לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקֶשֶׁת. יָרִי שֶׁל

שְׁלוֹם יְלָדִים!

”וְאֵינִי נֹתֵתִי לָהּ שְׂכָם אֶחָד עַל
אֲחִיהָ אֲשֶׁר לִקְחָתִי מִיַּד הָאֲמִי בְּחֶרֶב־י
וּבְקֶשֶׁתִּי”. בְּמִלִּים אֵלּוּ מְבַרֵךְ יַעֲקֹב אֲבִינוֹ
אֶת יוֹסֵף הַצָּדִיק וּמַעֲנִיק לוֹ בְּמִתְנָה אֶת
הָעִיר שְׂכָם, כִּי עֵתִיד יוֹסֵף לְהִקְבֹּר.
עַל אִיזוֹ חֶרֶב וְקֶשֶׁת מְדַבֵּר יַעֲקֹב?
הַפְּרוּשׁ הַפְּשׁוּט הוּא חֶרֶב וְקֶשֶׁת שֶׁל
מִלְחָמָה. מִתִּי חֶרֶב יַעֲקֹב אֲבִינוֹ אֶת
כָּלִי הַמִּלְחָמָה הַלָּלוּ? בְּמִדְרָשִׁים מוֹבָא,
כִּי לְאַחֵר שֶׁהִרְגוּ בָּנוּ אֶת יוֹשְׁבֵי הָעִיר
שְׂכָם, הִתְאֲדָגְנוּ עִמִּי הָאֲזוֹר לְצִאֲת
לְמִלְחָמָה כְּנִגְדּוֹ וַיַּעֲקֹב אֲבִינוֹ נָטַל אֶת
כָּלִי הַמִּלְחָמָה וַיֵּצֵא כְּנִגְדָם לְקָרֵב.

כְּחֶרֶב וּכְקֶשֶׁת

מִתִּי מִשְׁתַּמֵּשִׁים הַלּוֹחָמִים בְּחֶרֶב
וּמִתִּי בְּקֶשֶׁת? הַדְּבַר תָּלוּי בְּמִרְחָק. בְּקָרֵב
פָּנִים אֶל פָּנִים, כְּאִשֶּׁר הָאוֹיֵב עוֹמֵד מִמֶּשׁ
מוֹלִי וְרוֹצֵה לְחַסֵּל אוֹתִי, אֶשְׁתַּמֵּשׁ
בְּחֶרֶב. הַכָּלֵל הַחֲשׁוֹב בְּיוֹתֵר בְּקָרֵב הוּא
”הִבָּא לְהִרְגָה הַשְּׂכָם לְהִרְגוֹ”, וְלָכֵן הַדְּבַר

להלחם בנו.

מתי קוראים לו בשמו, 'יצר הרע'?
כאשר אני רואה אותו מולי. אתמול
פגשתי בתחנת האוטובוס את רופרט
הזקן, השכן שלנו מקומה ארבע,
שבחיוה מתוק שלף מפסו ג'לי צבעוני
שלא הפרתי. "קח, תהנה חמוד". אני
מציץ בזוית העין בחבילה שבדיני
ומזהה מיד. זו החברה מחוץ לארץ שאין
עליה פשרות. אז הנה לנו מלחמה. מנח
לפני ממתק טעים ומגרה (אומרים
שהטעם שלו עולה על כל הממתקים
המצרים בארץ, יאממי...), הגרוי ברור,
אבל גם האסור לאכל ברור. תאמינו
לי, המלחמה לא היתה לי קלה והייתי
צריך לגייס את כוחות השכנוע שלי כדי
לדחות את הדחף ללקק מהממתק, אבל
ברגע שחשבתי בקד רוח על מה שקרה
פה – היה ברור לי מיד מי פה האוהב
ומי האויב. המסקנה היתה ברורה: עלי
לדחות את התאווה הרעה בשתי ידי.

כרצ בלעל

אבל מעגן מה תגידו על המשך
הספור: התגברתי. זרקתי את הסכריה
לפח הקרוב (כמובן, בלי שרופרט יראה
ויעלב) ויצאתי בהרגשת שמחה של
נצחון. רגע לפני שהגיע האוטובוס אני
רואה את מושיקו, מהכפת השניה, מגיע
לתחנה ואת הזקן צוהל לקראתו. עליתי
לאוטובוס והרהרתי לעצמי. מעגן אם
מושיקו זכר לבדק. ואם זכר – האם

חצים לעבר האזור המשער, וגרם לאויב
אחת משתי האפשרויות: להתחפר עמק
יותר בעמדותיו או לברח לאחור. כך או
כה, יתקשה האויב להתקדם לעברי, כך
שירי החצים יסייע בידי לעבר לשלב
ההתקפה.

אגב, שתי השיטות מצויות גם
בימינו. ירי מנשק אישי – רובה או
אקדח – מכון כנגד דמות האויב שנצב
מולי, ואפלו טילים מדיקים נכללים
בסוג לחימה זה, משום שהם מנחים
באמצעות מחשב לפגע במטרה מדיקת.
אבל לפעמים המטרה אינה גלויה
לעין, כמו מחבלי החמאס המסתתרים
במנהרות. במקרים כאלו מבצע לפעמים
רק ירי משער – שבכנוי הצבאי נקרא
'הרעשה' – לעבר האזור בו מסתתר
האויב, ולו רק כדי להסיח את דעתו
ולרתק אותו אל מקומו כדי שיימנע
מלהתקיף אותי באותו זמן.

נסכם במלה אחת את ההבדל בין
החרב לקשת: **חרב** נשלפת כאשר
האויב גלוי, ואלו **הקשת** נדרכת כאשר
האויב נעלם ונסתר מפני.

יצר הרע בלעל

נו, אתם בטח כבר מנחשים... נכון,
האויב החיצוני שלנו הוא רק משל
לאויב לא פחות מסכן, ואולי אף יותר
מסכן ממנו. זהו הרע שמסתתר בתוך
כל אחד ואחת מאתנו – היצר הרע.
כמו כל אויב, גם ליצר דרכים שונות

עמד בפתי?!

למחרת פגשתי את מושיקו בהפסקה. לשאל אותו או לא? הייתי מה־זה סקרן. אבל חששתי לשאל אותו ישירות. אולי הוא לא עמד בפתי ויובך ממני? תכל'ס אנחנו לא פאלו חברים קרובים, אז לא נעים. מה עושים? רעיון! קראתי לחימי, חבר טוב מהפכה השנייה, ובפי בקשה: "אתה יכול לשאל את מושיקו אם הוא ראה את הזקן החמוד אתמול בתחנה? תחזור אלי עם הממצאים..."

למה לדעתכם כל כך חשובה לי הידיעה? על מה היא מעידה? נכון. זוהי דמותו של היצר הרע, אבל לא זה הגלוי, אלא הנסתר והנעלם. כן, נורא חשוב לי לדעת שאני הצלחתי להתגבר. נורא מסקרן אותי אם מושיקו הצליח כמוני או לא. מאחורי הסקרנות הזו מתחבא אויב לא קל לזהוי – הגאווה. מדת הגאווה שיכת למשפחת הרע הנעלם, זו העושה כל שביכולתה להתחפר ולהתחבא בתוך תחפשת של צדיק ענו.

בצלותי וברעותי

בעת, לאחר שהפרנו את שני סוגי האויב, עלינו להביר את כלי המלחמה העומדים לרשותנו כדי לנצח אותו. 'ארגז הכלים' העומד לרשותנו מכיל את החרב ואת הקשת, אותם חגר יעקב אבינו בצאתו לחרב.

שמות כלי המלחמה – "בחרבי ובקשתי" – בתרגום לארמית הם

"בצללותי ובברעותי". תרגום התרגום בחרה ללשון הקדש הוא: תפלותי ובקשתי. כלומר, החרב היא התפלה והקשת היא הבקשה. בספרי החסידות מובא, כי החרב היא קריאת שמע הנאמרת בתוך התפלה, ואלו הקשת היא תפלת העמידה עצמה.

בקריאת שמע אני עומד ומצהיר בכל כחי "ה' אלקינו ה' אחד!" אני מוכן למסור את נפשי על כך. זוהי חרב רצינית. אף אויב לא מעז להתקרב אלי בשעה שאני מניף אותה. אין לו סכוי עלי. ברור, אם אני מוכן למסור את חיי עבורי ותבונה, לא אותר על הסכריה של הזקן!

תפלת העמידה שונה. אני לא מצהיר הצהרות, אלא פונה לה' עצמו, לקבל את עזרתו. למה? כי לבד אני לא מסתדר. אני חייב אותו. אני בכלל לא מבין איפה נמצא האויב. הוא מתחכם ומבלבל אותי. אני דורך את הקשת (קשת ובקשה דומות אחת לשנייה) ויוורה את מלות התפלה כלפי מעלה בכל הכח. והיכן יפגעו החצים? את זה אני כבר משאיר לה' אוהב אותי ויודע עד כמה אני רוצה אותו, והוא כבר ינהל לי את המשך הלחימה. לכל חץ תהיה מטרה. בול!

שנוזפה לנצח את הרע הגלוי והנעלם!
שבת שלום ומברך!

נ?

פילוסופיה, פסיכולוגיה ופיזיקה של החסידות

הן שלש פנים של תורת מורנו הבעל שם טוב. באגרת מפורסמת הוא מספר על עליית הנשמה בה זכה לפגוש את המשיח ולשמוע ממנו שהוא יגיע "לכשיפוצו מעינותיך חוצה", והוא מסכם אותה בהוראה למצוא בכל דבר עולמות-נשמות-אלקות שעולים, מתקשרים ומתייחדים בשמחה גדולה.

מתבקש לזהות גם בחסידות עצמה את שלש הקומות הללו, כהשתלשלות המחדירה את אור תורת הבעל שם טוב המקורית בכל קומות הנפש והמציאות: ממד האלקות של החסידות התפתח בתורת חב"ד, 'הפילוסופיה של החסידות' – התבוננות בהגדרות השכליות הטהורות, מתוכה מולידים אהבה וידאה ומרבים מעשים טובים.

ממד הנשמות של החסידות, שייך לתחום הרגש, מוקד העיסוק של חסידות חג"ת (חסידות פולין). ה'מוחי' של תחום הנפש ורגשותיה – 'הפסיכולוגיה של החסידות' – הגיעו לשיא בתורת בעל מי השלוח וממשיכיו, החודרת לנבכי הנפש. ממד העולמות של החסידות מופיע בתורת-משיח (שמגמתה העלאת החסידות לארץ ישראל), שכדי לעשות לה "דירה בתחתונים" חושפת את האלקות גם בעולם המדע, עד שאפשר להגדירה 'הפיזיקה של החסידות' (ושאר המדעים המדויקים של עולם החומר). שיעור קצר מהילולת בעל מיהשלוח פורש בגליון את המפה החדשה הזו לעולם החסידות, ואל תפספסו גם את השיעור שנמסר בהדסה עין-כרם, בנוכחות אנשי הצוות הבכירים, באירוע הודיה מרגש על החלטתו של הרב.

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

bit.ly/niflaot-85

052-4295164 | ברקוד:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 | המספר פתוח לניידים כשרים